

Ontwikkeling & Evaluatie Studieloopbaanbegeleiding Propedeuse Hospitality Business School: Innovatie vanuit een waarderend perspectief

Eindrapportage

Simone van der Donk en Mark Gellevij

Contact:

Saxion - Kenniscentrum Onderwijsinnovatie

Lectoraat Innovatief en Effectief Onderwijs

M.H. Tromplaan 28, kamer S1.77

7513 AB Enschede

Postbus 70000

7500 KB Enschede

M: 06 – 49352911

I: www.saxion.nl/onderwijsinnovatie

E: s.e.vanderdonk@saxion.nl

Inleiding

De academie Hospitality Business School (HBS) van Saxion heeft in het schooljaar 2010-2011 het curriculum voor studieloopbaanbegeleiding volledig vernieuwd. Hierbij is de academie ondersteund door het Lectoraat Innovatief en Effectief Onderwijs (IEO). In een samenwerking tussen het ontwikkelteam van HBS en het lectoraat IEO is op basis van Appreciative Inquiry (AI; Waarderende Onderzoeken) de ontwikkeling van het vernieuwde SLB curriculum in gang gezet. Bij de verdere ontwikkeling en implementatie van het curriculum door het HBS ontwikkelteam speelde het lectoraat IEO een adviserende rol. Tenslotte heeft het lectoraat IEO een evaluatie onderzoek uitgevoerd naar het eerste semester van het vernieuwde SLB curriculum.

Dit rapport beschrijft de totstandkoming van het curriculum en het evaluatie onderzoek. Hierbij staan twee onderzoeksvragen centraal:

1. *In welke mate draagt het SLB traject bij aan de professionele ontwikkeling van de student (volgens student en SLB'er), zodat deze capabel is om door te stromen naar het tweede jaar, en bij die ontwikkeling passende studiekeuzes maakt?*
2. *In welke mate komen de uitkomsten van het Appreciative Inquiry traject uit de ontwikkelfase terug in het curriculum?*

In het eerste deel van dit rapport wordt de totstandkoming van het curriculum beschreven. In deel twee zal de onderzoeksopzet voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen worden toegelicht. De uitkomsten van het evaluatie onderzoek op basis van de twee onderzoeksvragen wordt beschreven in deel 3. In hoofdstuk vier staan de conclusies en het advies naar aanleiding van de evaluatie centraal. Hierbij zal ook beschreven waarom in de toekomst wederom voor een AI traject in de (her)ontwikkelfase gekozen zou kunnen worden. Tot slot wordt hoofdstuk vier afgerond met het beantwoorden van de twee leidende onderzoeksvragen.

Inhoud

INLEIDING	2
INHOUD	3
SAMENVATTING	4
1. TOTSTANDKOMING CURRICULUM	6
1.1 APPRECIATIVE INQUIRY SESSIE + UITKOMSTEN	6
1.2 ANALYSE VAN HET ONTWIKKELDE SLB CURRICULUM	12
1.3 UITGANGSPUNT VOOR HET SLB CURRICULUM: LEMNISCAAT.....	12
1.4 ORGANISATIE VAN HET SLB CURRICULUM	13
2. BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPZET	15
2.1 WELKE METINGEN ZIJN UITGEVOERD	16
2.2 WIE ZIJN ER ONDERVRAAGD.....	18
3. RESULTATEN EN INTERPRETATIE	19
3.1 DE UITKOMSTEN BIJ KLASSENVERTEGENWOORDIGERS	19
3.2 DE UITKOMSTEN BIJ EERSTEJAARSTUDENTEN.....	21
3.3. DE UITKOMSTEN BIJ SLB'ERS	27
3.4 HERKENBAARHEID VAN DE AI UITKOMSTEN IN HET CURRICULUM.....	34
4. CONCLUSIES EN ADVIES	37
4.1 ALGEMENE INDRUK.....	37
4.2 INHOUDELIJK ADVIES PER ONDERWERP	37
4.3 DE BIJDRAGE VAN AI	42
4.4 ANTWOORDEN OP DE ONDERZOEKSVRAGEN.....	43
BIJLAGEN	45
BIJLAGE 1 VRAGEN KVO OVERLEG (NL)	46
BIJLAGE 2 VRAGEN VOOR MODULE-EVALUATIE (NL)	47
BIJLAGE 3 VRAGEN VOOR MODULE-EVALUATIE (ENG)	48
BIJLAGE 4 VRAGEN VOOR EVALUATIE ONDER SLB'ERS	49

Samenvatting

Het lectoraat Innovatief en Effectief Onderwijs (IEO) heeft de opdracht gekregen om de academie Hospitality Business School (HBS) te ondersteunen bij het vernieuwen van het SLB curriculum. Deze ontwikkeling en de evaluatie van het vernieuwde curriculum zijn beschreven in deze rapportage IEO Ontwikkeling & Evaluatie SLB propedeuse HBS. Deze samenvatting geeft de hoofdpunten van deze rapportage weer waarbij antwoord wordt gegeven op de twee onderzoeksvragen:

- In welke mate draagt het SLB traject bij aan de professionele ontwikkeling van de student (volgens student en SLB'er), zodat deze capabel is om door te stromen naar het tweede jaar, en bij die ontwikkeling passende studiekeuzes maakt?
- In welke mate komen de uitkomsten van het Appreciative Inquiry (AI) traject uit de ontwikkelfase terug in het curriculum?

Om antwoord te geven op de eerste onderzoeksvraag zijn 50 eerste jaar studenten ondervraagd middels een enquête, 11 klassenvertegenwoordigers middels een vragenlijst of interview en 12 SLB'ers met een vragenlijst. De onderzoeksactiviteiten zijn uitgevoerd na het eerste semester van het vernieuwde curriculum.

Uit de resultaten kan in algemene zin kan gesteld worden dat het SLB traject bijdraagt aan de professionele ontwikkeling van de student. Het studenten helpen beantwoorden van de vragen of hij/zij capabel is om door te stromen naar het tweede jaar en bij deze ontwikkeling passende studiekeuzes maakt, blijft voor verbetering vatbaar. De studenten en SLB'ers geven nadrukkelijk aan de studievoortgang en loopbaan oriëntatie in het curriculum aanbod komen. Zij vinden het echter lastig om voor de opdrachten, gesprekken en lessen onafhankelijk aan te geven in welke mate deze bijdragen. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat het bij de onafhankelijke activiteiten niet duidelijk is wat het specifieke doel is. Hierdoor zouden zij het lastig kunnen vinden om de link te leggen met het beantwoorden van de vragen: 'is het HBS beroepenveld geschikt voor mij?' en 'ben ik geschikt voor Hoofdfase 1?'.

Als er wordt gekeken naar het SLB curriculum komen de drie ontwikkelde stromingen: PO-lijn, Peerbijeekomsten en SLB-begeleiding sterk naar voren. De integratie van deze lijnen wordt ook benoemd doordat studenten bijvoorbeeld aangeven dat niet alleen de opdrachten bijdragen maar ook de lessen en de gesprekken. Ondanks dat zouden de leerresultaten uit de activiteiten binnen de drie stromingen duidelijker aan elkaar gekoppeld kunnen worden. Bijvoorbeeld door tijdens de SLB-begeleiding stroming in de individuele gesprekken de uitkomsten van een opdracht uit de PO-lijn te bespreken. Door de leerresultaten uit de drie stromingen aan elkaar te koppelen en deze te bespreken van uit het perspectief van het beantwoorden van de twee centrale vragen, zou het lemniscaat waarin de visie voor het vernieuwde SLB curriculum beschreven staat, nog beter tot uiting kunnen komen.

Om antwoord te geven op de tweede onderzoeksvraag zijn de uitkomsten van de AI bijeenkomsten beschreven. Vervolgens zijn deze naast het vernieuwde curriculum gelegd om te onderzoeken of dat deze in het nieuwe ontwikkelde SLB curriculum naar voren komen. Vervolgens is er in het evaluatieonderzoek gekeken of de uitkomsten van de AI bijeenkomsten naar verwachting zijn geïmplementeerd.

Uit de resultaten blijkt dat een substantieel deel van de ideeën die gegenereerd zijn uit de AI bijeenkomsten een plek hebben gekregen in het vernieuwde SLB curriculum.

Tegelijkertijd kan vastgesteld worden dat een deel van de ideeën uiteindelijk niet of (nog) in minder krachtige vorm dan oorspronkelijk bedacht is geïmplementeerd in het curriculum. De AI bijeenkomst is positief beoordeeld, er zijn door de AI aanpak bruikbare ideeën gecreëerd, waarvan een deel daadwerkelijk is geïmplementeerd.

1. Totstandkoming curriculum

1.1 Appreciative Inquiry sessie + uitkomsten

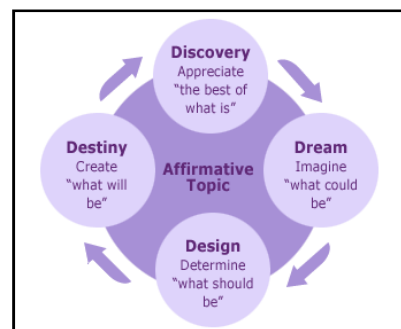
Eind 2010 is het lectoraat IEO samen met het SLB ontwikkelteam van HBS gestart met het ontwikkelen van een vernieuwd SLB curriculum voor de propedeuse van de HBS. De leidende methode waarmee is ontwikkeld en geïnnoveerd is die van Appreciative Inquiry (AI: waarderend onderzoeken). Het lectoraat Innovatief & Effectief Onderwijs (IEO) doet onderzoek naar de toepasbaarheid en waarde van de principes en aanpak van AI. Deze methode kenmerkt zich door een bewust waarderend (lees: positieve) insteek in de beginfase van een onderwijsvernieuwing, in tegenstelling tot een problematiserende start (deficiency benadering bij gebruikelijke (onderwijskundige) ontwerp aanpakken). Het lectoraat heeft een aantal pilots uitgevoerd bij andere opleidingen van Saxion. Dit traject met HBS is daarop een vervolg. Door het onderzoek van het lectoraat en de ontwikkelbehoefte van de HBS ontstaat er een 'win-win situatie' waarbij HBS ondersteuning krijgt bij hun ontwikkeltraject en het lectoraat IEO vervolgonderzoek kan doen naar de toepasbaarheid van AI.

1.1.1 Wat houdt Appreciative Inquiry nou in?

Voordat er beschreven zal worden hoe deze methode is toegepast en tot welke resultaten dit heeft geleid is het van belang om te weten wat AI inhoudt. AI is een verandermethodiek die tot op heden voornamelijk is ingezet voor organisatieverandering. In de literatuur wordt AI beschreven als een veranderingsmethode die systematisch zoekt naar 'wat goed werkt, naar 'het beste' in mensen, hun organisatie en de wereld om hen heen. AI suggereert dat in plaats van het oplossen van problemen juist gericht zou moeten worden op de mogelijkheden die mensen met elkaar kunnen ontplooiën. Toegepast op het onderwijs zijn dan leidende vragen: 'Waar zit de kracht van deze opleiding?', 'Wat is het waarin je succesvol bent als docent en SLB-er?', 'Welke docenten vinden studenten volgens u motiverend, en waarom?' Het uitgangspunt is datgene wat er al wél goed gaat en waar mensen energie van krijgen en niet het benadrukken van wat nog niet goed gaat. Het meer doen van dat wat werkt en motiveert, in plaats van richten op, en uitgaan van zaken die (nog) niet goed zijn.

1.1.2 Het verloop van het traject

Vanuit deze 'positieve' gedachten is het lectoraat het traject met de SLB ontwikkelaars van HBS aangegaan. Het AI-proces verloopt volgens de 4D-cyclus. Het is gebaseerd op vier opeenvolgende stappen: de Discovery fase ("waarderen wat is"), de Dream fase ("wat zou er kunnen zijn; verbeelden wat mogelijk is"), de Design fase ("hoe zou het eruit kunnen zien; ontwerpen wat nodig is") en de Delivery fase ("hoe maken we dit mogelijk; de toekomst creëren"). Hieronder wordt de invulling van de fasen van deze AI-cyclus beschreven zoals deze is toegepast bij het ontwikkeltraject van de HBS. Bij alle genoemde bijeenkomsten begeleidde het lectoraat IEO het beschreven proces.

Figuur 1 4D-cyclus

De discovery fase

Op 2 november 2010 is het ontwikkeltraject aan de hand van AI voor het vernieuwde SLB-curriculum gestart. Voorafgaand aan deze kick-off is met de stakeholders besproken wat de doelen zijn van het ontwikkeltraject. De HBS heeft 16 medewerkers bereid gevonden om een dag te besteden aan het samen nadenken op basis van AI over een vernieuwd SLB curriculum. Deze groep bestond uit het SLB-ontwikkelteam, enkele SLB'ers, de propedeuse manager en de projectleider van het project 'toetsing'. Alle deelnemers hadden ervaring met, en waren nauw betrokken bij studieloopbaanbegeleiding.

Tijdens de ochtend van deze AI-dag is na een inleiding, uitleg en een opwarmronde gevraagd aan de deelnemers om elkaar in tweetallen te interviewen over een zelf beleefd succes in loopbaanbegeleiding. Het doel van deze *waardierend interviews* was om de succeselementen die ten grondslag lagen aan de gedeelde SLB-*succesverhalen* te achterhalen; om individuele intuïtieve en/of bewuste SLB-succesfactoren te inventariseren.

Als tweede stap zijn de individuele succesfactoren in de hele groep gedeeld in de vorm van een *wall of wonder*. De op post-its geschreven individuele succeselementen zijn op een muur verzameld en geclusterd. Op deze wijze werden de individuele SLB-succeselementen van de deelnemers samengevoegd tot leidende SLB-succesfactoren voor deze groep HBS SLB'ers.

De gedeelde succesverhalen over SLB en de daaruit voortvloeiende SLB *wall of wonder* golden als inspiratiebron voor de dream fase

De dream fase

De tweede helft van de eerste ochtend werd gebruikt om de opgedane inspiratie vanuit het gedeelde SLB succes te vertalen naar ideaalbeelden voor het toekomstig HBS SLB curriculum. De deelnemers aan de AI workshop werd gevraagd hun ideaalbeelden te expliciteren in een voorpagina van een krant 'in de toekomst'. Op deze voorpagina konden ze in krantenkoppen, kote artikelen of interviews, tekeningen en grafieken vastleggen hoe SLB er uit zou kunnen zien in een omgeving zonder beperkingen van welke aard dan ook. De voorpagina's van de zo ontstane kranten werden opgehangen, en vervolgens door de auteur kort toegelicht. Met het delen van de SLB dromen van het team werd de droomfase en daarmee de ochtend van de AI workshop afgesloten.

De design fase

De tweede helft van de dag werd besteed aan de start van de design-fase. In een aantal stappen werd vanuit de verbeelde dromen geredeneerd naar de te realiseren werkelijkheid. Als eerste selecteerde elke deelnemer één van zijn of haar gearticuleerde dromen en formuleerde daarbij een provocatieve stelling. Zo'n provocatieve stelling beschrijft de werkelijke gewenste situatie vanuit een positief uitdagend perspectief. In deze stap werd aldus tegelijkertijd geprioriteerd (welke droom is voor de deelnemer nu het waardevolst om te gaan realiseren) en geconcretiseerd (hoe ziet die werkelijkheid er dan uit). Met deze concretisering en prioritering van dromen werd de eerste AI-dag afgesloten.

De design fase werd voortgezet in kleiner comité. Het SLB-ontwikkelteam, aangevuld met de projectleider 'toetsing' en de propedeusemanager vormden samen de vervolggroep. Er werd vanuit de dromen en provocatieve stellingen gezocht naar de gezamenlijke lijnen door de provocatieve stellingen te clusteren en gaandeweg om te zetten in concrete actiepunten. Dit proces heeft zich voltrokken in een aantal opvolgende bijeenkomsten (25 november, 29

november, 7 december 2010). De eindopbrengst van dit proces waren een aantal concreet uit te werken ideeën, en een pakket van eisen en randvoorwaarden. De contouren van het ontwerp van het vernieuwde SLB curriculum waren daarmee vastgelegd. De taken werden verdeeld om tot daadwerkelijke ontwikkeling over te gaan: de delivery fase.

De delivery fase

De ontwikkeling vond plaats door de leden van het SLB-ontwikkelteam. Het lectoraat IEO gold daarbij als klankbord en sparringpartner. Periodiek werden delen van het ontwerp besproken met verschillende leden van het lectoraat. Het uiteindelijk ontwikkelde curriculum is in september 2011 voor het eerst ingezet.

Bovenstaande beschrijving geeft een zeer beknopt overzicht van het doorlopen proces. De volgende paragraaf geeft een indruk van de inhoudelijke uitkomsten.

1.1.3 Uitkomsten van het AI traject

Zoals beschreven zijn de uitkomsten van de dream fase beschreven aan de hand van de clustering van de dromen/provocatieve stellingen. Op basis van deze clustering zijn prioriteiten gesteld voor de verdere uitwerking.

De clustering van de dromen leidde tot vijf uitgangspunten voor de ontwikkeling van het SLB curriculum, te weten:

1. maatwerk voor studenten
2. maatwerk voor docenten
3. loket voor SLB begeleider (docent en senior-student)
4. loket voor SLB student
5. advieskaart na eerste periode

Tegelijkertijd met het bespreken en prioriteren van dromen is een lijst randvoorwaarden voor het te ontwikkelen SLB curriculum ontstaan. Deze staan in Tabel 1.

• Het gaat alleen om het eerste jaar: de propedeuse • Er is 3 ECTS beschikbaar, waarvan 1 ECTS gereserveerd voor WVO (WerkVeldOriëntatie) • De toetsvorm is een portfolio. De vorm en inhoud van de portfolio is nog volledig open • Er zijn minimaal 3 (wettelijk verplichte) gesprekken tussen student en SLB begeleider • Er zullen studieadviezen (moeten) worden gegeven • Een reken- en taaltoets moet worden opgenomen

Tabel 1 Randvoorwaarden voor het SLB curriculum

In overleg met de ontwikkelgroep zijn prioriteiten gesteld voor de uitwerking van de thema's. In Tabel 2 zijn de uitkomsten in detail weergegeven in de vorm van actiepunten en besluiten.

Uitkomsten AI traject		
	Uitleg	Actiepunt / besluit
basisconcept	Er wordt in het curriculum gedacht en gewerkt vanuit een voortdurende verbinding of wisselwerking tussen (praktijk)ervaringen en persoonlijke ontwikkeling. Deze kruisbestuiving komt tot uitdrukking in een lemniscaat.	Actiepunt: het lemniscaat concept verder uitwerken zodat een robuust fundament ontstaat om deze te gaan gebruiken in het SLB curriculum. Concreet betekent dit dat de lemniscaat gedachte moet worden geconcretiseerd, geoperationaliseerd en geëxpliciteerd, waar mogelijk op basis van passende theorie.
Studentrol	Er moet een balans worden gezocht tussen de door de opleiding gereguleerde SLB onderdelen en de 'vrije ruimte' die individueel door de student kan worden ingevuld. Belangrijk uitgangspunt bij de discussie is de 'pakket' gedachte, waarbij studenten kiezen voor een light, medium, of strong begeleidingsvariant.	<p>Besluit: <i>de light variant</i> is verplicht en omvat de 80 uur die voor de PO-lijn beschikbaar is. Deze variant omvat de verplichte drie begeleidingsgesprekken + een aantal vaste opdrachten/werkvormen. Wellicht bestaat er ruimte in de light variant om daar ook een keuzedeel in te verwerken. De 80 uur besteding wordt 'bewezen' in het portfolio.</p> <p><i>De medium en strong varianten</i> komen bovenop de 80 uur en worden gezien als 'service' vanuit de opleiding. Deze service kan naar analogie van keuzepakketten in de zorgverzekeringspakketten worden beschreven, waardoor voor begeleiders en studenten duidelijk wordt van welk 'aanbod' ze gebruik kunnen maken, en afspraken tussen begeleiders en studenten structuur en houvast gaan geven. De maatwerk gedachte blijft daarbij gehandhaafd. Het keuzepakketten medium en strong geven de studenten vooral een aantal 'rechten' op extra PO-activiteiten cq begeleiding, waarbij de 'rechten' of het aanbod flexibel uitgeoefend kan (blijven) worden.</p> <p>Actiepunt: Er moet een scan worden uitgevoerd naar de huidige invulling, uitvoering en tijdsbesteding van de drie uit te werken varianten.</p>
SLB-docentrol	De rol van de SLB docent wordt diverser dan in de huidige situatie. Niet elke docent zal automatisch slb-begeleider zijn. De invulling zal verschillen enerzijds vanwege de verschillende invulling van de SLB-rol per gekozen abonnement (zie vorige punt) en de overname van taken door senior-studenten(zie volgende punt).	Actiepunt: Er moet uitgewerkt worden bij de light-medium-strong varianten: (1) hoeveel gesprekken nu plaats gaan vinden, (2) in welke frequentie, en (3) wat de inhoud van die gesprekken moet zijn (een soort typologie van verschillende SLB gesprekken). Vwb de inhoud van de gesprekken moeten checklists worden ontwikkeld als ondersteuning bij de typen gesprekken. (4) de vorm van de bijeenkomsten (bilateraal, groepen) (5) de begeleider bij de bijeenkomsten (docent, senior student, inhoudelijk expert, etc.)
SLB-senior studentrol	De participatie van studenten onderling wordt een belangrijke	Actiepunt: uitzoeken wat de consequenties zijn om senior studenten als student-assistent aan te gaan nemen (financieel en praktisch).

Uitkomsten AI traject		
	Uitleg	Actiepunt / besluit
	<p>vernieuwing.</p> <p>De gedachte is dat een een senior-student als begeleider zal optreden bij delen van SLB lijn. Daarvoor zijn praktische (tijd en geld besparing van docent-SLB-ers) en meer inhoudelijke (mede-studenten staan 'anders' tegenover elkaar dan docent-student) argumenten.</p>	Bepalen welke zaken in de SLB lijn perse of beter door een docent-begeleider of senior-student begeleider kunnen worden uitgevoerd.
werkvormen	Er wordt een serie lessen ontwikkeld waarbij zoveel mogelijk wordt behouden van wat nu 'werkt' maar verbonden wordt aan de uitgangspunten van de lemniscaat.	Actiepunt: (1) Bij het kiezen van het pakket aan <i>werkvormen</i> geldt de <i>toetsmatrijs</i> als uitgangspunt. Telkens moet worden aangegeven welke toetsdelen in een bepaalde werkvorm aan de orde komen. (2) Er moet steeds een koppeling gemaakt worden tussen de <i>werkvorm/lessen</i> en de uit te werken lemniscaat.
materialen	De ondersteunende materialen en de toegankelijkheid daarvan worden verbeterd. Bij elk materiaal wordt de vraag gesteld welke rol deze moet en kan spelen in de SLB-lijn, en of die huidige vorm dan de meest geschikte is om <i>complementair</i> aan de slb-begeleiding en lessen een doel te dienen.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Overzicht studieroutes</i> 'waar ben je terechtgekomen' en 'wat kun je gaan doen'. Actiepunt: De studieroutes zoals deze op het intranet staan moeten worden geactualiseerd/verbeterd en opnieuw op intranet worden aangeboden <ul style="list-style-type: none"> • <i>Verlevigen van de studiewijzer</i> Actiepunt: toetsen of de hardcopy variant van de studiewijzer voldoet en aansprekend genoeg is. Deze wordt nu als saai en onvoldoende toegankelijk ervaren. Waar nodig moeten aanpassingen worden gedaan. Het aanbod van de studiewijzer zowel in hardcopy als op intranet. <ul style="list-style-type: none"> • Soort (medisch achtig) <i>dossierformat en instrument ontwikkelen voor slb gesprekken/aandachtspunten en formaliseren in docentinstructie</i> Actiepunt: Onderzoeken of BISON hiervoor geschikt is <ul style="list-style-type: none"> • <i>Competenties SLB-ers</i> Actiepunt: rolbeschrijvingen van de begeleiderrollen in de medium en strong varianten ontwikkelen en deze beschikbaar stellen. Waar nodig moet een training worden aangeboden om deze (nieuwe of aangepaste rollen) te trainen <ul style="list-style-type: none"> • <i>Het visiestuk</i> Actiepunt: De uitkomsten van de nieuw ontwikkelde PO-lijn toetsen aan de bestaande SLB-visie zoals vastgelegd in het visiedocument. Dat kan leiden tot zowel aanpassingen in de nieuwe PO-lijn als een aanpassing van het visiestuk
organisatie	Naast alle bovenbenoemde	Actiepunten:

Uitkomsten AI traject		
	Uitleg	Actiepunt / besluit
	actiepunten die georganiseerd moeten worden zijn er een aantal actiepunten die specifiek gericht zijn op de organisatie van de SLB lijn.	<ul style="list-style-type: none"> • Events nodigt standaard de slb-er uit bij relevante bijeenkomsten • Na elke toetsperiode een slb bijeenkomst • Mixen klassensamenstellingen met vroege (gemotiveerde) en late (twijfelaars) aanmelders • het bedrijfsbureau moet ook bij de briefing van de nieuwe PO-begeleiders door de manager-P aanwezig zijn. • Er wordt een PO-loket voor studenten ingericht ter vervanging van de meer administratieve kant van de huidige PO-lijn • De front-office medewerkers moeten getraind worden deze rol ook sterker te kunnen vervullen. • Er wordt een PO-loket voor PO-begeleiders (docenten en senior studenten) ingericht ter ondersteuning van hun PO-begeleiders-rol. • De PO-begeleiders moeten geïnformeerd worden over 'afwijkingen' bij studenten.

Tabel 2 Uitkomsten AI traject

1.2 Analyse van het ontwikkelde SLB curriculum

Om een beeld te krijgen van het uiteindelijk ontwikkelde SLB curriculum is een documenten analyse uitgevoerd. De documenten voor deze analyse zijn voornamelijk door de ontwikkelaars van het SLB curriculum geschreven. In totaal zijn er 12 documenten geanalyseerd, waarvan drie evaluatie documenten. Daarnaast is de elektronische leeromgeving (BlackBoard) geanalyseerd die door de studenten en docenten tijdens de onderwijsperiode is gebuikt. Om het beeld van het uiteindelijk ontwikkelde curriculum te completeren zijn gesprekken gevoerd met de propedeusemanager en de hoofdontwikkelaar van het SLB curriculum. Tabel 3 geeft een overzicht van de geanalyseerde documenten.

Geanalyseerde documenten
Studenten informatie persoonlijke ontwikkeling
Docenten handleiding persoonlijke ontwikkeling
HBS 10 NL Hospitality Performance (competentie omschrijving)
Training voor studenten
Studentinstructie toets PO
Beoordeelaars instructie toets PO
Instructie peermeeting peermeeting NL
Notulen SLB overleg 6 september 2011
Vorbereiding op SLB gesprek 1
Geanalyseerde evaluatie documenten
Vragenlijst module- evaluatie studiejaar 1112
KVO 1112 september FM & HTRO K1
KVO 1112 september HHO K1

Tabel 3 Geanalyseerde documenten

De uitkomsten van deze analyse vormen de samenvatting van het SLB curriculum die in de volgende paragraaf zal worden beschreven. Deze samenvatting dient als input voor het ontwikkelen van de onderzoeksinstrumenten voor het evaluatie onderzoek.

1.3 Uitgangspunt voor het SLB curriculum: lemniscaat

Het SLB curriculum beoogt antwoord te geven op voor de student belangrijke vragen tijdens hun studie, toetst HBS-competentie 10 (Hospitality Performance), beoordeelt de studieprestaties van de student en begeleidt hem in zijn professionele ontwikkeling richting hoofdfase 1. Al deze onderdelen werken samen als middel tot oriëntatie ('pas ik hier, past dit mij') en selectie ('kan ik het?'). Er is een lemniscaat ontwikkeld waarin deze twee uitgangspunten centraal staan (zie bovenaan Figuur 2). De uitgangspunten voor het Lemniscaat model zijn geformuleerd in twee verschillende vragen:

- Professionele Ontwikkeling: 'waar sta ik, wat heb ik nodig, wat wil ik leren?' Hier ligt de koppeling met 'leren leren'.
- Branche en studie oriëntatie: 'waartoe word ik opgeleid, welke mogelijkheden biedt het beroepenveld mij?' Hier ligt de koppeling met het beroepenveld.

De idee van de lemniscaat is dat de student voortdurend beweegt tussen zijn leerprocessen binnen de opleiding en het leren in het beroepenveld. Het is een beweging van binnen (professionele ontwikkeling) naar buiten (branche en studie oriëntatie) of andersom, van

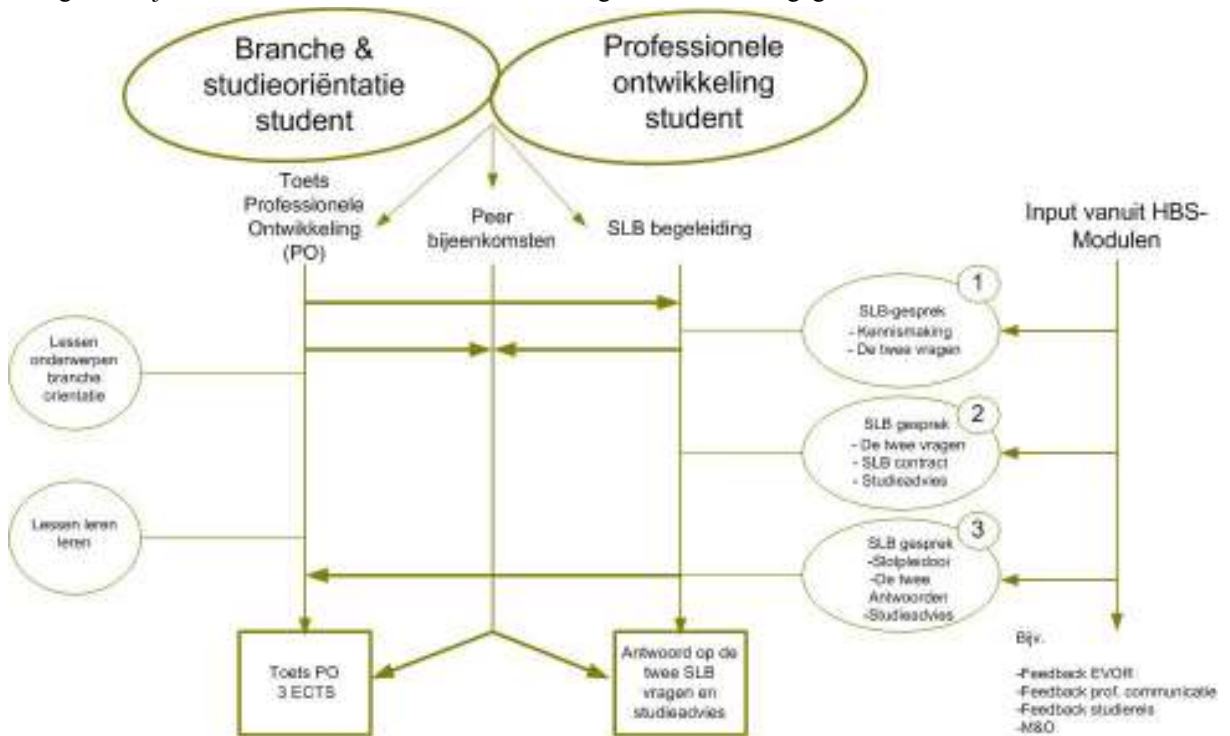
buiten naar binnen waarbij de loopbaansturing en zelfsturing van de student toeneemt. De lemniscaat wordt vooral gebruikt in de SLB gesprekken de docent de student steeds vragen stelt aan beide zijden van de lemniscaat. Het is aan de student en de SLB'er samen te bepalen waar het vertrekpunt ligt (docenten handleiding PO, 2011).

1.4 Organisatie van het SLB curriculum

De module kent drie stromen waarin inhoud, ervaringen en leren aan elkaar gekoppeld:

1. de stroom die leidt tot de toets professionele Ontwikkeling (PO)
2. de stroom die leidt tot het beantwoorden van vragen over selectie en oriëntatie
3. de stroom van de peerbijeenkomsten.

In Figuur 2 zijn de activiteiten die tot deze drie stromingen behoren weergegeven.

Figuur 2 Organisatie SLB

Binnen de stroming Professionele Ontwikkeling (PO) volgt de student PO lessen die gericht zijn op de branche oriëntatie en het 'leren leren'. De PO lijn wordt getoetst in de vorm van een portfolio. Daarnaast volgt de student de stroming voor het beantwoorden van de vragen over selectie en oriëntatie. Binnen deze stroming heeft de student samen met de SLB'er drie gesprekken. Tot slot volgt de student in de derde stroming peer bijeenkomsten. Deze bijeenkomsten dragen zowel bij aan de toets PO als aan het beantwoorden van de twee leidende SLB vragen: 'Is het HBS beroepenveld geschikt voor mij, en ben ik studievast genoeg om door te stromen naar Hoofdphase 1'. Binnen de drie stromen ontwikkelt de student competentie 10 'hospitality performance'. Deze competentie vormt het fundament/grondhouding van waaruit de beroepstaken binnen HBS worden verricht. Binnen de PO lijn van SLB wordt deze competentie getoetst. Met de Toets PO wordt het grootste gedeelte van de prestatie-indicatoren van de competentie 'hospitality performance' getoetst. Prestatie-indicatoren die niet in de Toets PO worden getoetst vallen onder andere vakken.

Leeractiviteiten

In Figuur 2 is zijn de lijnen of stromingen in het SLB curriculum weergegeven. In Tabel 4 worden de leeractiviteiten binnen deze stromen opgesomd.

Opdrachten (PO en BeroepsOriëntatie)
Opdracht I. Ethisch handelen
Opdracht II. Empatisch handelen
Opdracht III. Cultuurwaardenscan in BO bedrijf
Opdracht IV. Jouw PO netwerk in beeld
Opdracht V. Leren leren
Opdracht VI. Terugblik op Branche Oriëntatie en vooruitblik op je verdere toekomst
Bewijs van deelname aan de reken- en taaltoets
Dagenlijst Branche Oriëntatie
SLB contract en bewijzen van acties voortkomend uit het contract
Gespreksverslagen SLB-gesprekken
Gesprekken
Gesprek 1. Kennismaking
Gesprek 2. Voorlopig advies + contract
Gesprek 3. Voorlopig advies + onderbouwing geschikt/ongeschikt
Lessen / bijeenkomsten
PO-lessen (14x)
Peer-bijeenkomsten (4x)

Tabel 4 Overzicht leeractiviteiten

Binnen het SLB curriculum is de SLB'er verantwoordelijk voor verschillende taken:

- Samen met de student een antwoord formuleren op twee vragen in de Propedeuse:
 1. In hoeverre pas ik op deze opleiding en in dit beroepenveld?
 2. In hoeverre ben ik hoofdfase 1 bekwaam?
- Het geven van een advies aan de directeur van HBS over het studieadvies in de Propedeuse
- De professionele ontwikkeling van de student: De student coachen naar een houding van actief leren: het actief en bewust vormgeven van het eigen studieproces en manager worden van de eigen studie. De student krijgt greep op zijn studie en leert om het eigen studieproces actief en bewust te beïnvloeden.
- Loopbaanoriëntatie: De student coachen in het competentiegericht leren: het vertalen van de studie ervaringen naar het beroepsperspectief. Waartoe wordt de student opgeleid? En wat wil de student na zijn studie gaan doen?
- Het bewaken van de studievoortgang en competentieontwikkeling: de student studeert bij voorkeur in 4 jaar af. Hierbij is Bison een controle- en begeleidingsinstrument.

Gedurende de gehele studie houdt de student dezelfde SLB'er. De SLB'er heeft de rol als docent, coach, adviseur, beoordelaar en bewaker van de voortgang. De SLB'er kan hierbij begeleiding krijgen door trainingen binnen of buiten Saxion te volgen, daarnaast zijn er SLB-overleggen, intervisie bijeenkomsten en kunnen zij terecht bij een SLB-expert. Deze SLB-expert vervult een coachende rol voor de SLB'ers en is tevens het vraagbaken.

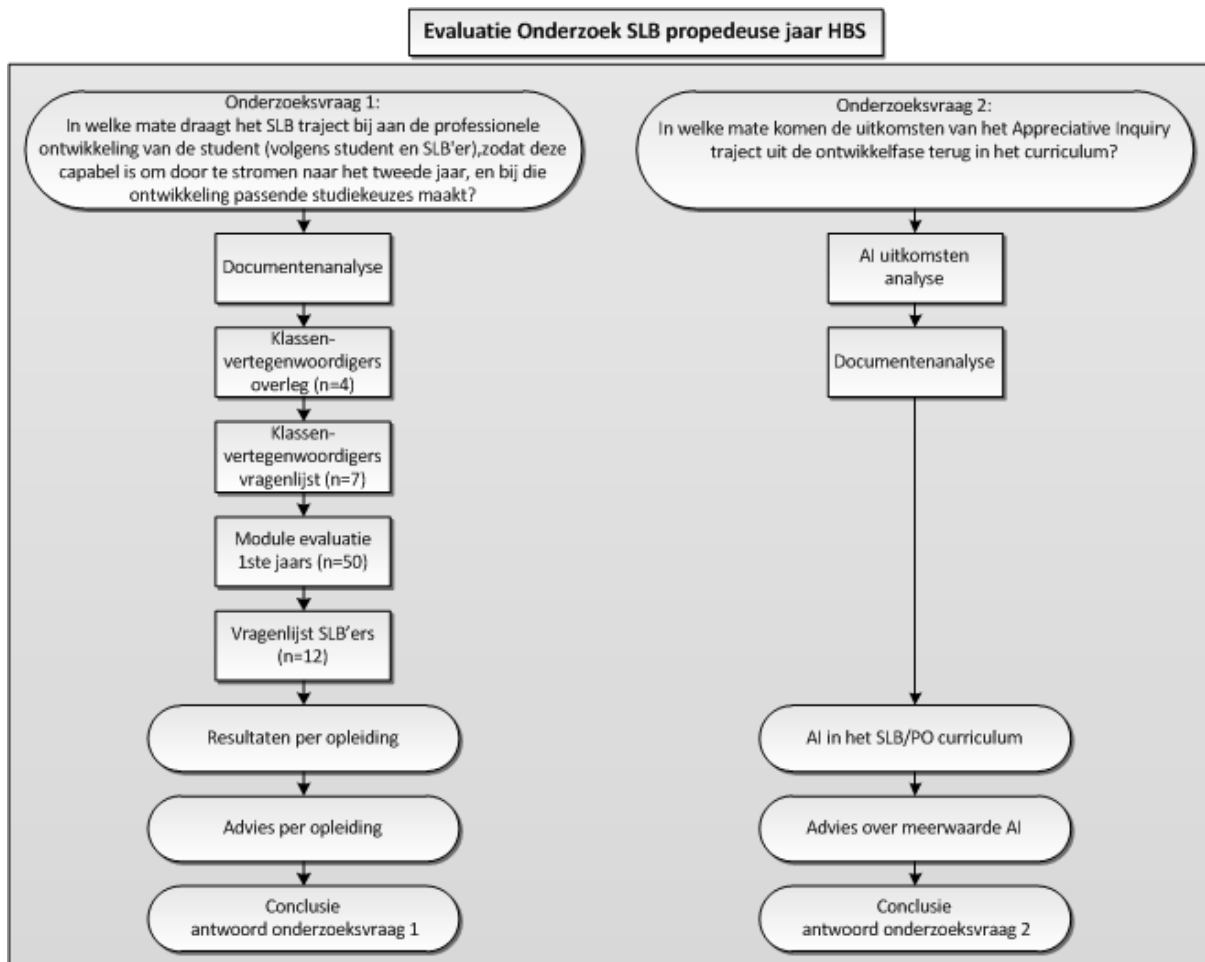
De beschrijving van de totstandkoming en de samenvatting van het curriculum vormen de input voor het kunnen beantwoorden van de twee onderzoeksvragen. In het volgende hoofdstuk zal hier verder op in worden gegaan door de onderzoeksopzet te beschrijven.

2. Beschrijving onderzoeksopzet

Zoals in de inleiding is omschreven beoogt dit onderzoek antwoord te geven op twee onderzoeksvragen:

1. *In welke mate draagt het SLB traject bij aan de professionele ontwikkeling van de student (volgens student en SLB'er), zodat deze capabel is om door te stromen naar het tweede jaar, en bij die ontwikkeling passende studiekeuzes maakt?*
2. *In welke mate komen de uitkomsten van het Appreciative Inquiry traject uit de ontwikkelfase terug in het curriculum?*

In dit hoofdstuk zal beschreven worden op welke wijze dit onderzoek is uitgevoerd om tot het beantwoorden van deze vragen te komen. In Figuur 3 is een schematisch overzicht weergegeven van de onderzoeksopzet. In de volgende paragrafen zullen de onderzoeksactiviteiten worden toegelicht.

Figuur 3 Overzicht onderzoeksopzet

2.1 Welke metingen zijn uitgevoerd

De twee onderzoeksvragen zijn met verschillende onderzoeksmethoden beantwoord. Eerst worden de methoden voor het evaluatieonderzoek van het SLB curriculum beschreven, daarna die voor het beantwoorden van de vraag in hoeverre de uitkomst van de AI methode terugkomt in het SLB curriculum.

2.1.1 Methoden Evaluatieonderzoek

Om antwoord te geven op de onderzoeksvraag: *In welke mate draagt het SLB traject bij aan de professionele ontwikkeling van de student (volgens student en SLB'er), zodat deze capabel is om door te stromen naar het tweede jaar, en bij die ontwikkeling passende studiekeuzes maakt*, zijn verschillende instrumenten ingezet om het SLB curriculum te evalueren. Deze evaluatie is om organisatorische redenen in het eerste semester uitgevoerd.

Uit de analyse van het SLB curriculum blijkt dat deze bestaat uit leeractiviteiten en (groeps)gesprekken. De leeractiviteiten zijn concreet en helder omschreven waardoor het mogelijk wordt hiervoor concrete evaluatievragen te formuleren mede doelend op de centrale uitgangspunten: het lemniscaat en competentie 10 'hospitality performance'.

De evaluatie is uitgevoerd door middel van interviews, vragenlijsten (via de mail) en digitale enquêtes. Voor de digitale enquêtes is gebruik gemaakt van het programma Parantion. In tabel 4 is weergegeven welke activiteiten zijn uitgevoerd, welke instrumenten zijn ontwikkeld en voor welke doelgroep. In het totaal zijn er vier verschillende doelgroepen ondervraagd, klassenvertegenwoordigers, SLB'ers, Nederlandstalige 1ste jaars studenten en internationale 1ste jaars studenten. Deze doelgroepen zijn gekozen om aan te sluiten op de bestaande evaluatiemethode. Zo wordt er elke kwartaal een klassenvertegenwoordigersoverleg gehouden. Daarnaast wordt elke HBS onderwijsmodule in Parantion geëvalueerd onder zowel internationale als Nederlandse eerste jaars studenten. Naast deze bestaande evaluatiemomenten is een voor de evaluatie van het SLB curriculum een vragenronde toegevoegd met als doelgroep de SLB'ers. Met de toevoeging van deze laatste doelgroep wordt het curriculum ook vanuit het perspectief van de betrokken begeleiders geëvalueerd en zijn de belangrijkste betrokken bij het curriculum gehoord.

Activiteit	Instrument	Doelgroep
Interviews (face-to-face)	Interviewschema	Klassenvertegenwoordigers
Vragenlijsten (mail)	Vragenlijst KV's (interview-schema)	Klassenvertegenwoordigers (KV's)
	Mail-Vragenlijst SLB'ers	SLB'ers
Digitale enquêtes (Paration)	Enquêteformulier (NL)	nederlandstalige 1 ^{ste} jaars studenten
	Enquêteformulier (ENG)	Internationale 1 ^{ste} jaars studenten

Tabel 5 Onderzoeksactiviteiten

Interviews

Bijlage 1 toont het interviewschema voor het klassenvertegenwoordigersoverleg (KVO). Er is gekozen voor een interview omdat in het KVO het mogelijk was om de evaluatie vragen te kunnen verhelderen en eventueel door te vragen. Er is doorgevraagd op: welke leeractiviteiten de studenten hebben uitgevoerd, of ze hebben bijgedragen aan het beantwoorden van 'de vragen die centraal staan in de eerste onderzoeksvraag' en hoe / op

welke manier ze hebben bijgedragen. Het KVO is een initiatief wat al periodiek en structureel door HBS werd uitgevoerd. Het onderwerp SLB/PO lijn evaluatie is hierbij voor deze evaluatie op de agenda geplaatst. De vragen uit het interviewschema zijn door de betrokken onderzoeker afgenomen waarbij de propedeuse manager ook heeft doorgevraagd op relevante onderwerpen.

Vragenlijsten KV's

Omdat het niet mogelijk bleek bij het KVO de overige twee opleidingen aanwezig te zijn, zijn dezelfde vragen uit het interview voorgelegd via een vragenlijst. Deze vragenlijst is via de mail vanuit de propedeuse manager naar de klassenvertegenwoordigers (KV's) uit het KVO toegezonden. De vragenlijst is in dit geval geheel het zelfde als het interviewschema voor de klassenvertegenwoordigers om de resultaten met elkaar te kunnen vergelijken.

Vragenlijst SLB'ers

Naast de vragenlijsten onder de klassenvertegenwoordigers is er ook een vragenlijst uitgezet onder de SLB'ers. Om de uitkomsten van de studenten en de SLB'ers met elkaar te kunnen vergelijken is ervoor gekozen om dezelfde specifieke aanpak en vraagstellingen te gebruiken als bij de enquêtes (zie hieronder). Daarnaast zijn er voor de SLB'ers vragen aan toegevoegd over de rol die zij als SLB'er vervullen en hoe het curriculum veranderd is ten opzichte van voorgaande jaren. In bijlage 4 zijn de vragen voor de evaluatie onder de SLB'ers weergegeven. Om de respons te maximaliseren is net als bij de vragenlijst van de klassenvertegenwoordigers voor gekozen om hem via de propedeuse manager (digitaal) te versturen. Hierbij is geen gebruik gemaakt van Parantion (zoals de enquête onder studenten) omdat het aantal respondenten relatief klein was.

Enquêtes

Om (in potentie) alle eerstejaars te kunnen bevragen is een enquête ontwikkeld. De enquête is in het Nederlands aangeboden en is vertaald in het Engels voor de internationale studenten. De enquête is afgenomen via Parantion, tegelijkertijd met de reguliere module evaluaties. Aan deze module evaluaties zijn specifieke vragen over het SLB curriculum toegevoegd. De enquête bevat zowel open als gesloten vragen waarbij onderscheid is gemaakt tussen de verschillende leeractiviteiten. Deze aanpak is vergelijkbaar met de vragenlijst voor de SLB'ers zodat de resultaten met elkaar vergeleken konden worden. In bijlage 3 staan de enquête vragen voor de eerstejaars studenten.

2.1.2 het AI-onderzoek

Om antwoord te kunnen krijgen op de tweede onderzoeksvraag : *In welke mate komen de uitkomsten van het Appreciative Inquiry traject uit de ontwikkelfase terug in het curriculum?*, is een documenten analyse uitgevoerd, de uitgevoerde evaluatie beschouwd en de hoofd-ontwikkelaar en propedeuse manager geïnterviewd. Op basis van deze onderzoeksmethoden zijn de voorgenomen uitkomsten uit de AI ontwikkelactiviteiten tijdens de ontwikkelperiode vergeleken met het uiteindelijke SLB curriculum. Hierbij is gebruikt gemaakt van de document analyse zoals beschreven in paragraaf 1.4. Voor de voorgenomen uitkomsten van het curriculum gold de actie en besluitenlijst als basis zoals samengevat in Tabel 2.

2.2 Wie zijn er ondervraagd

Zoals in Tabel 6 is weergegeven zijn er ten bate van het evaluatieonderzoek verschillende doelgroepen ondervraagd. Het betreft de klassenvertegenwoordigers, alle eerste jaars studenten HBS en SLB'ers. In Tabel 6 is weergegeven hoeveel respondenten zijn benaderd en hoeveel er daadwerkelijk hebben gereageerd.

Voor het vergelijken van de AI innovaties en het geïmplementeerde curriculum zijn de hoofd-ontwikkelaar van de PO-SLB-lijn en de HBS propedeuse manager ondervraagd.

Activiteit	Instrument	Doelgroep	Benaderd	Gereageerd (=n)
Interviews (face-to-face)	Interviewschema	Klassenvertegenwoordigers	4	4
Vragenlijsten (mail)	Vragenlijst KVO's (interview-schema)	Klassenvertegenwoordigers	13	7
	Vragenlijst SLB'ers	SLB'ers	19	12
Digitale enquêtes (Paration)	Enquêteformulier	Alle 1 ^{ste} jaars studenten	394	50

Tabel 6 Overzicht respondenten per activiteit

3. Resultaten en interpretatie

3.1 De uitkomsten bij klassenvertegenwoordigers

In het totaal zijn er 11 klassenvertegenwoordigers ondervraagd, waarvan vier van de opleiding Hogere Hotel Onderwijs (HHO) door middel van een interview en zeven aan de hand van een schriftelijke (email) vragenlijst. Van deze zeven klassenvertegenwoordigers (KV's) waren er vier afkomstig van de opleiding Facility Management (FM) en drie van de opleiding Hoger Toeristisch en Recreatief Onderwijs (HTRO). Om het aantal respondenten per opleiding vrijwel gelijk is, wordt er in de beschrijving van de resultaten een algemeen beeld gegeven van de uitkomsten. Wanneer specifiek verschillen per opleiding naar voren komen zijn deze benoemd in de vorm van citaten en of opmerkingen.

3.1.1 Doelstelling

Op de vraag: 'wat is volgens jullie het doel van SLB?', geven de KV's aan dat zowel de studievoortgang, organisatorische zaken en de persoonlijke ontwikkeling centraal staan. Hierbij is opvallend om te zien dat KV's van HTRO vooral de studievoortgang benoemen en studenten van FM meer de persoonlijke ontwikkeling. Bij HHO lijken deze twee onderwerpen meer in balans. Een typerend antwoord dat werd gegeven als het gaat om het beschrijven van het doel van SLB is:

“Het helpen van de student met zijn/haar vorderingen tijdens de studie, tijd voor vragen en het verbeteren/bijhouden van de persoonlijke competenties.”

Een ander punt dat opvalt is dat niemand van de KV's aangeeft dat de loopbaan oriëntatie centraal staat. Onderwerpen die rechtstreeks komen uit de leidende doelen voor het SLB curriculum als: 'past het beroepenveld bij mij', en 'ben ik geschikt voor HBS', worden *niet* benoemd.

3.1.2 De opdrachten

De KV's geven aan dat zij het lastig vinden om de link te leggen tussen de opdrachten en bewijsstukken uit de toets en het bepalen van de studiekeuze en de invulling van de studievoortgang. Veel KV's geven aan dat de opdrachten niet bijdragen aan het beantwoorden van de twee hoofdvragen 'past het beroepenveld bij mij', en 'ben ik geschikt voor HBS', of dat ze dit nog niet kunnen zeggen. Wel wordt er gezegd dat de opdrachten helpen bij het inzicht te krijgen in je 'leren- leren' en je persoonlijke competenties. Een KV zegt hierover het volgende:

“Opdrachten zelf dragen wel bij aan het beantwoorden van de vragen maar dan moet er wel meer op gestuurd worden. Dit kan gedaan worden door toe te zien dat opdrachten worden gemaakt en de uitwerkingen klassikaal te bespreken in de les.”

3.1.3 De individuele gesprekken

Over het algemeen beoordelen de KV's van de drie verschillende opleidingen de individuele gesprekken met de SLB'er als positief. Ze geven aan dat zij het fijn vinden dat er een persoon is bij wie ze terecht kunnen voor persoonlijke zaken. De KV's geven aan dat ze nu nog niet kunnen zeggen of dat de gesprekken bijdragen aan het beantwoorden van de

vragen ‘past het beroepenveld bij mij’, en ‘ben ik geschikt voor HBS’. Dit omdat veel KV’s op het moment van ondervragen slechts één (kennismaking)gesprek hebben gehad. Wel hebben zij het idee dat de gesprekken in de toekomst hieraan bij zullen dragen. Een aantal typerende opmerkingen zijn:

“Nu ik hoor dat er nog meer gesprekken komen denk ik dat je tijdens deze gesprekken de gelegenheid hebt om je studievoortgang te bespreken en of je twijfels over je studie (als je die hebt).”

“Er wordt gevraagd waar jij jezelf ziet over een paar jaar en wat je verwacht van de opleiding. Komt dit niet helemaal overeen, wordt hier verder over gesproken.”

Vooraf bij de opleiding FM zijn de KV’s zeer te spreken over de individuele gesprekken. Bij HHO geven zij aan dat het vooral draaide om kennismaking en bij HTRO konden de studenten hier nog geen mening over vormen.

3.1.4 Peer bijeenkomsten en PO lessen

Bij het KVO van HHO is naar voren gekomen dat de studenten dachten dat de Peer bijeenkomsten niet bij SLB horen maar bij het vak Evenementen. Er is mogelijk onduidelijkheid ontstaan omdat bij het vak Evenementen ook peer bijeenkomsten zijn waarbij de opkomst niet verplicht was. Hierdoor zijn de peerbijeenkomsten voor SLB mogelijk niet goed bezocht en daardoor hebben ze niet het effect gehad zoals beoogd.

Bij het beantwoorden van de vraag: *op welke manier dragen de peerbijeenkomsten en de PO lessen (voor jullie persoonlijk) bij aan het kunnen beantwoorden van de vragen: ‘is HBS geschikt voor jou? Ben jij Hoofdfase 1 geschikt?’*, gaven de KV’s aan dat de peerbijeenkomsten vooral prettig zijn voor organisatorische zaken. De lessen Persoonlijke Ontwikkeling (PO) dragen deze volgens de KV’s eerder bij aan de studievoortgang, dan echt aan de persoonlijke ontwikkeling. Een aantal typerende antwoorden die de KV’s hebben gegeven zijn:

“De PO-lessen worden als leuk en interessant ervaren en dragen bij aan het beantwoorden van de vragen: ‘is HBS geschikt voor mij, en ben ik hoofdfase 1 geschikt’. Over de peerbijeenkomsten is iedereen ook heel erg duidelijk; het zou kunnen bijdragen aan het beantwoorden van de twee vragen, maar dan zal de kwaliteit van deze bijeenkomsten omhoog moeten. De ervaring is dat de peer bijeenkomsten zoals ze op dit moment gegeven worden niets toevoegen(t.o.v. SLB en PO.)”

“De competenties die je nodig hebt binnen de HBS worden in de lessen wel extra duidelijk, dus denk dat iedereen hieruit wel kan afleiden of de HBS wat voor je is.”

“De lessen dragen vrij weinig bij aan het beantwoorden van de vragen: ‘is HBS geschikt voor mij en ben ik hoofdfase 1 geschikt’. Tijdens PO worden merendeel van onze vragen over bepaalde procedures beantwoord. Echt inzicht krijgen of HBS geschikt is voor mij krijg ik niet van de PO lessen, maar meer van de gesprekken met mijn SLB’er.”

3.1.5 Positieve punten

Op de vraag wat vinden jullie positief aan SLB hebben vrijwel alle KV's gereageerd dat ze de rol van de SLB'ers als zeer positief ervaren. De meest voorkomende positieve punten zijn gericht op de toegankelijkheid en de persoonlijke benadering van de SLB'ers. Ook wordt het positief bevonden dat de SLB'er de studenten op de hoogte stelt van praktische informatie en ondersteunt bij het vinden van oplossingen of antwoorden. Kenmerkend is het volgende antwoord:

“Dat er heel veel ruimte is om te vertellen waar je tegenaan loopt, dat de SLB'er heel behulpzaam is en daarbij ook veel voor ons uit wil zoeken en dat de SLB'er ons ook helpt om zelf antwoorden te vinden op onze vragen.”

3.1.6 Verbeterpunten

De verbeterpunten die de KV's aangeven zijn voornamelijk gericht op de communicatie van organisatorische zaken. Bij FM en HHO wordt aangegeven dat de beroepsoriëntatie opdracht duidelijker uitgelegd kan worden en ook het gebruik van Blackboard. Bij HTRO geven de KV's vooral aan dat zij de communicatie missen betreffende de inhoud van de lessen. Zij zeggen hierover het volgende:

“Omdat er niet altijd duidelijk is wat er besproken gaat worden ligt de motivatie niet zo hoog. Meestal zijn we voor de helft van de les klaar. Dat wil niet zeggen dat we tijd moeten rekken, maar blijkbaar missen we dan diepgang of iets dergelijks.”

Vier van de 11 KV's vinden dat er niets verbeterd hoeft te worden en zijn tevreden over hoe SLB nu wordt uitgevoerd. Tot slot geeft één KV voor zichzelf en namens de klas het volgende aan:

“Als ik naar de vragen en antwoorden van deze vragenlijst kijk denk ik dat het programma meer afgesteld zou kunnen worden op "kijken of de student HBS/HF1 waardig is." Dat had ik, en ik deze de klas, nog niet echt ondervonden.”

3.2 De uitkomsten bij eerstejaarsstudenten

Er zijn 394 eerstejaarsstudenten ondervraagd middels een digitale enquête via Parantion. Van deze 394 studenten hebben er 50 gereageerd. HBS stelt als norm minimaal 40% of minimaal 30 respondenten om de resultaten van een enquête te gebruiken. Die HBS-norm is ondanks een respons van 13% wel behaald. In Tabel 7 is een overzicht gegeven van de verdeling van het aantal respondenten per opleiding.

Opleiding	Aantal studenten	Percentage	Aantal respondenten	Percentage
FM	151	38%	28	56%
HHO	102	26%	10	20%
HTRO	141	36%	12	24%
Totaal	394		50	

Tabel 7 Overzicht verdeling aantallen respondenten

De verdeling van het aantal respondenten per opleiding verhoudt zich redelijke wijs tot de verdeling van het aantal studenten per opleiding. Op basis van deze gegevens zou verondersteld kunnen worden dat de groep respondenten een representatieve afspiegeling is van de totale groep studenten, daarom is er voor gekozen om een algemeen beeld te beschrijven. Wanneer er typerende opmerkingen aan de antwoorden zijn toegevoegd zijn deze beschreven.

De eerstejaars studenten geven het vernieuwde SLB curriculum gemiddeld een 6,8 (sd=1.2) op een schaal van 1 tot 10. De maximale score die is gegeven is een 8, de minimale een 5.6.

3.2.1 Opgaven en bewijsstukken

Om te bepalen of de opdrachten en bewijsstukken hebben bijgedragen aan het kunnen beantwoorden van de vraag: 'is het HBS beroepenveld geschikt voor mij' en 'ben ik bekwaam om door te stromen naar hoofdfase 1', zijn de volgende vragen gesteld: (1) welke opdrachten maak je voor SLB, (2) zorgen deze opdrachten ervoor dat je antwoord kunt geven op de vraag: ben ik studievoordig genoeg om door te stromen naar Hoofdfase 1? en (3) zorgen deze opdrachten er voor dat je antwoord kunt geven op de vraag: ben ik geschikt voor de HBS en het hospitality beroepenveld?

De eerstejaars studenten geven voornamelijk aan dat de opdrachten die zij maken de opdrachten zijn die in het portfolio moeten komen. In de antwoorden van de studenten konden meerdere opdrachten worden benoemd. Van de 40 antwoorden op de vragen bevatte er 25 een opmerking over het maken van opdrachten uit het portfolio. Er werden voornamelijk opdrachten benoemd die gerelateerd zijn aan het 'leren- leren' en de persoonlijke ontwikkeling (18). Overige opdrachten die werden benoemd zijn: ethiek gerelateerde opdrachten (6), branche oriëntatie (3) en het maken van (diagnostische) toetsen (3). In het totaal hebben vijf studenten geen antwoord gegeven, en drie studenten hebben aangegeven dat geen tot vrijwel geen aandacht wordt besteed aan het maken van opdrachten.

Ongeveer de helft van de studenten (26) heeft aangegeven dat de opdrachten ervoor zorgen dat ze nu antwoord kunnen geven op de vraag: 'ben ik studievoordig genoeg om door te stromen naar Hoofdfase 1?'. Volgens 24 studenten zorgen de opdrachten hier niet voor. In het totaal hebben 44 studenten voorbeelden gegeven waarmee hun antwoord wordt toegelicht. Een aantal typerende opmerkingen zijn:

"Deze opdrachten geven aan waar je goede maar ook slechte punten liggen. Hier kun je gebruik van maken en zo kun je erachter komen waar jij je nog in moet ontwikkelen en wat nodig is om door te stromen naar Hoofdfase 1."

Soort gelijke typeringen als hierboven komen 19 keer voor in de voorbeelden die de studenten geven. Daar tegenover ligt de volgende typering:

"Tot nu toe weet ik nog niet echt wat ik aan de opdrachten heb, ik krijg er geen beeld bij"

Deze typering komt rond de 12 keer voor, waarbij de voorbeelden verschillen tussen: ik heb nog geen opdrachten gemaakt, of ik heb ze gemaakt maar weet niet wat ik er aan heb. Ook zijn er studenten die aangeven dat de opdrachten alléén niet bijdrage aan het beantwoorden van de vraag of ze kunnen doorstromen naar hoofdfase 1. Er vijf voorbeelden gegeven

waaruit blijkt dat opdrachten samen met de (gast) lessen en of gesprekken wél bijdragen. Tot slot zijn er zeven voorbeelden gegeven over het feit dat de opdrachten bijdrage aan het beantwoorden van de vraag doordat ze inzicht geven in de studievoortgang.

“De opdrachten laten zien aan welke aspecten je moet voldoen om goed aan deze opleiding te voldoen”.

Meer dan de helft (66%) geeft aan dat opdrachten er voor zorgen dat je antwoord kunt geven op de vraag: ben ik geschikt voor de HBS en het hospitality beroepenveld? In het totaal hebben 40 studenten een voorbeeld gegeven op welke wijze deze opdrachten hiervoor zorgen. Het meest typerende voorbeeld is:

“Ze laten je duidelijk kennismaken met de competenties die je nodig hebt om binnen dit beroepenveld te blijven en binnen de HBS.”

Soort gelijke typeringen komen 16 keer voor onder de voorbeelden die de studenten geven. De andere voorbeelden die de studenten geven zijn concrete opdrachten die voor hen hebben bijgedragen aan het beantwoorden van de vraag. Opdrachten die worden benoemd zijn: beroepskeuze test, branche oriëntatie opdracht en de opdracht empathie/ethiek. Er zijn enkele studenten die wederom aangeven dat niet alléén de opdrachten er voor zorgen dat je er achter komt of je geschikt bent voor het HBS beroepenveld. Twee studenten zeggen dat vooral de inhoudelijke vakken hier toe bijdragen, één student geeft specifiek aan dat hij/zij deze ervaring wil op doen gedurende de stage. Tot slot konden acht studenten niet benoemen of deze opdrachten hier voor zorgen omdat zij ofwel de opdrachten niet hadden gemaakt, of dat zij de opdrachten niet duidelijk genoeg vonden.

3.2.2 Interpretatie resultaten over de opdrachten

De studenten zijn er over het algemeen van bewust dat zij de binnen de PO lijn van SLB opdrachten uit het portfolio moeten maken. Zij vinden deze opdrachten *meer* bijdragen aan het beantwoorden van de vraag of ze geschikt zijn voor het HBS beroepenveld en *minder* aan het beantwoorden van de vraag of ze geschikt zijn om door te stromen naar Hoofdphase 1 van de opleiding. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat de opdrachten duidelijk gekoppeld zijn aan competentie 10 ‘hospitality performance’ waar de nadruk ligt op het functioneren binnen het HBS beroepenveld.

Studenten geven ook aan dat de opdrachten vaak niet duidelijk zijn of dat zij nog geen opdrachten hebben gemaakt. Een aantal studenten die dit wel heeft gedaan en heeft aangegeven dat de opdrachten bijdragen aan het beantwoorden van de twee vragen, geven als verbeterpunt dat de sturing op het maken van de opdrachten scherper kan zijn.

Wat verder opvalt is bij het beantwoorden van de vragen een aantal studenten aangeven dat niet alleen de opdrachten zorgen voor de antwoorden op de twee hoofdvragen, ook de andere lessen, vakken en gesprekken dragen hieraan bij. Dit zou een bevestiging kunnen zijn dat de geïntegreerde aanpak binnen de PO lijn zoals deze is ontwikkeld ook op deze wijze (positief) wordt ervaren.

Tot slot geven zowel geeft de meerderheid van de studenten aan dat de opdrachten zorgen voor reflectie. Dat geldt zowel voor persoonlijke reflectie en loopbaanreflectie.

3.2.2 SLB gesprekken

De evaluatie van de individuele gesprekken is gebaseerd op de volgende vragen: (1) welke gesprekken voer je met je SLB'ers, (2) zorgen deze gesprekken ervoor dat je antwoord kunt geven op de vraag: ben ik studievoordig genoeg om door te stromen naar Hoofdfase 1?, en (3) zorgen deze gesprekken er voor dat je antwoord kunt geven op de vraag: ben ik geschikt voor de HBS en het hospitality beroepenveld ?

Zevenenveertig studenten hebben antwoord gegeven op de vraag welke gesprekken ze voeren met hun SLB'ers. Van deze 47 zeggen 20 studenten dat de gesprekken voornamelijk gaan over de studievoortgang in combinatie met onderwerpen als: beroep/studiekeuze (7) of algemene informatie over de opleiding (7). Negen studenten hebben aangegeven dat zij alleen nog een kennismakingsgesprek hebben gehad. Vijf studenten hebben helemaal nog geen gesprek gehad of vonden dat er inhoudelijk weinig tot niets werd besproken. Het is opvallend dat vijf studenten spontaan hebben aangegeven dat zij het prettig vinden dat hun SLB'ers altijd open staat voor vragen, zonder dat de vraag hier expliciet op gericht was.

Iets meer dan de helft van de studenten (27) heeft aangegeven dat de gesprekken ervoor zorgen dat je antwoord kunt geven op de vraag of je studievoordig genoeg bent om door te stromen naar hoofdfase 1. Negenendertig studenten hebben een voorbeeld gegeven bij deze vraag. Twaalf van hen vinden dat het bespreken van de studievoortgang bijdraagt aan het beantwoorden van de vraag of ze studievoordig genoeg zijn voor hoofdfase 1. De overige voorbeelden zijn vooral gericht op de persoonlijke ontwikkeling. Een typerend voorbeeld dat ongeveer op gelijke wijze negen keer is gegeven is:

“Door middel van de gesprekken krijg je een goed beeld of je het niveau van de opleiding aan kunt. Je besteedt aandacht aan je persoonlijke ontwikkeling binnen de opleiding.”

Negen studenten hebben aangegeven dat zij op basis van alleen het kennismakingsgesprek deze vraag nog niet kunnen beantwoorden. Zij verwachten wel dat de gesprekken bijdragen om er achter te komen of je studievoordig genoeg bent. Zes studenten hebben bewust aangegeven dat de gesprekken niet bijdragen omdat het doel van de gesprekken niet duidelijk was en/of de inhoud niets te maken had met je studievoordigheid. Eén student zegt hierover het volgende:

“Ik vind niet dat de gesprekken iets te maken hebben met de resultaten die je behaalt. Je bespreekt het wel maar het heeft er geen invloed op.”

Verder hebben twee studenten aangegeven dat de gesprekken hen heeft geholpen om vertrouwen te krijgen in het eigen kunnen wat motiveert tot het slagen van het propedeuse jaar en dus bij het doorstromen naar hoofdfase 1.

Meer dan de helft van de studenten (29) geeft aan dat zij op basis van de gesprekken antwoord kunnen geven op de vraag ben ik geschikt voor de HBS en het hospitality beroepenveld? In het totaal zijn er 36 voorbeelden gegeven waarom de studenten wel of niet vinden dat de gesprekken bijdragen. Van deze 36 voorbeelden waren er zeven te onduidelijk en konden niet geanalyseerd worden. Van de 29 overgebleven voorbeelden is de spreiding zeer divers. 10 studenten geven aan dat de gesprekken er toe bijdragen om te reflecteren over je eigen loopbaan perspectief. Een typerend voorbeeld hierbij is:

“De gesprekken hebben altijd een uitkomst van advies en zorgen ook voor een terugblik naar jezelf, waarbij je zelf dient na te gaan of je geschikt bent of niet. Deze combinatie zorgt ervoor dat je veel momenten inbouwt die checken of ik geschikt ben voor het beroepenveld.”

Een student die wat twijfelachtiger is zegt hier over het volgende:

“Het gesprek zorgt ervoor dat je bewust wordt van de behoeften voor het beroepenveld en de HBS maar laten je niet zeker zien of je er echt thuis hoort.”

Acht andere studenten geven juist aan dat de gesprekken bijdragen door dat de SLB'er een duidelijk beeld geeft van het beroepenveld. Elf studenten geven op basis van de gesprekken aan dat ze nog niet of helemaal niet bijdragen aan het beantwoorden van de vraag of ze HBS geschikt zijn.

“Het gesprek is te algemeen en teveel gericht op het portfolio van PO om hier antwoord op te geven.”

3.2.3 Interpretatie resultaten over de individuele gesprekken met SLB'ers

Net iets meer dan de helft van de studenten geeft aan dat de individuele gesprekken bijdragen aan het beantwoorden van de vragen: ben ik studievoortgang genoeg voor Hoofdphase 1 en ben ik geschikt voor het HBS beroepenveld. Opvallend is dat de studenten aangeven dat gesprekken vooral zijn gericht op de studievoortgang. Uit de resultaten blijkt dat de vragen die in de gesprekken voornamelijk centraal staan zijn: hoe gaat het? En hoe vind je het? Uit de resultaten kan niet worden opgemaakt of de vraag: hoe vind je het?, gericht is op de studiekeuze en beroepsoriëntatie. Om deze gegevens te kunnen interpreteren is het belangrijk om te weten of er door de SLB'er wordt doorgevraagd.

Zoals eerder aangegeven ligt de focus van de gesprekken op de studievoortgang je zou kunnen verwachten dat de studenten hiermee inzicht krijgen in hun eigen studievoortgang en antwoord kunnen geven op de vraag ben ik studievoortgang genoeg om door te stromen naar Hoofdphase 1. Ondanks deze focus kunnen iets meer dan de helft van de studenten dit niet aangeven. Een mogelijke reden hiervoor zou kunnen zijn dat de studenten niet weten wat studievoortgang genoeg voor hoofdphase 1 inhoud. Oftewel wat moet ik kunnen? Het kan zo zijn dat er in de gesprekken vooral wordt teruggeblikt op de studievoortgang, waar sta je en hoe ging het?, zonder daadwerkelijk vooruit te blikken op wat er komen gaat. Dit alles is te verklaren doordat de evaluatie heeft plaatsgevonden in het eerste semester. Op het moment van bevragen hadden de studenten pas één gesprek gehad. Dit gesprek heeft voornamelijk een kennismakingsfunctie waardoor de onderwerpen van de twee leidende vragen voor de slb gesprekken niet aan bod zijn gekomen.

3.2.4 Lessen

Om inzichtelijk te krijgen welke les activiteiten volgens de studenten tot SLB behoren is hen de vraag gesteld welke lessen volg je voor SLB?. Deze vraag is door 16 studenten niet beantwoord. In het totaal hebben 22 studenten aangegeven dat zij de lessen 'professionele ontwikkeling' volgen. Twee studenten hebben aangegeven ook naar peer bijeenkomsten te gaan.

Precies de helft van de studenten geeft aan dat de lessen er voor zorgen dat zij antwoord kunnen geven op de vraag of ze studievast zijn voor Hoofdfase 1, en de andere helft vindt dat de lessen hier niet voor zorgen. Op de vraag of de studenten hier een voorbeeld van konden geven heb 28 studenten gereageerd. Van deze 28 studenten hebben er 10 aangegeven dat ze het doel van deze lessen niet direct aansluit op het beantwoorden van de ze vraag. Een typerende opmerking hierover is:

“In de lessen gaat het nu om de P-fase niet over Hoofdfase 1”

Andere voorbeelden die studenten aangeven over het beantwoorden van de vraag is:

“De lessen zijn meer een hulpmiddel voor o.a. het aanleren van een goede leer methode en om jezelf beter te leren kennen. Maar of je studievast genoeg bent om door te stromen naar Hoofdfase 1, is in mijn ogen alleen afhankelijk van de cijfers en hoeveel tijd je zelf in je studie steekt.”

“De lessen gaan voornamelijk over de manier van studeren en zijn ondersteunend.”

Er zijn 21 studenten hebben aangegeven dat de lessen niet zorgen voor een bijdrage aan het kunnen beantwoorden van de vraag ben ik geschikt voor het HBS beroepenveld. Twintig studenten vonden wel dat de lessen hiervoor zorgden. In het totaal zijn er 27 voorbeelden gegeven. Het grootste gedeelte van de voorbeelden beschrijven dat in de lessen het beroepsbeeld wordt verduidelijkt door aan te geven wat je moet kennen en kunnen. Een aantal typerende opmerkingen hiervoor zijn:

“Er wordt nog niet zozeer over het beroepenveld gesproken, maar meer over hoe je daar in moet gaan staan.”

“De lessen zijn ondersteunend maar ik denk dat je zelf de inschatting pas kunt maken als je verder bent in de opleiding. De lessen gaan niet perse over de geschiktheid voor de opleiding maar meer hoe je jezelf kunt verbeteren en hoe je toekomst eruit gaat zien in grove lijnen.”

“Je krijgt op zich een beeld wat een FM'er moet weten en kunnen voor zijn vak.”

Negen studenten zijn kritisch of het beeld van het vak en wat je allemaal moet kennen en kunnen voldoende is om te kunnen beantwoorden of ze geschikt zijn voor het HBS beroepenveld.

3.2.5 Interpretatie lessen

Het aantal respondenten dat geen antwoord heeft gegeven op de vragen over de lessen is groter dan bij de opdrachten en gesprekken. Het zou zo kunnen zijn dat er verwarring is ontstaan in de vraagstelling. De peerbijeenkomsten maken volgens het curriculum onderdeel uit van het lesaanbod binnen SLB. Door de vraag te stellen welke ‘lessen’ volg je binnen SLB? kan dit leiden tot verwarring om dat het bij de peer bijeenkomsten gaat om bijeenkomsten en niet om lessen. Een andere mogelijkheid is zoals ook uit het klassenvertegenwoordigersoverleg van HHO is gebleken dat er verwarring is ontstaan over de peerbijeenkomsten. Dit doordat de peerbijeenkomst bij een ander vak facultatief waren.

Het kan zo zijn dat ook de studenten bij de andere opleiding hebben gedacht dat deze bijeenkomsten niet onder SLB vallen en dus niet verplicht zijn om te volgen.

Op basis van de voorbeelden die de studenten geven ontstaat een onduidelijk beeld over wat het doel is van de lessen. De studenten geven veel verbeterpunten aan zoals:

“De lessen zijn vaak rommelig waardoor we vaak niet toekomen om hier echt mee bezig te zijn.”

“Er worden opdrachten uitgelegd die gedaan moeten worden voor het portfolio, maar er wordt niet heel erg diep op in gegaan naderhand.”

Het merendeel van de studenten kan slechts in beperkte mate voorbeelden geven waarom zij vinden dat de lessen bijdragen aan het beantwoorden van de vraag ben ik studievoordig genoeg voor hoofdfase 1 en ben ik geschikt voor het HBS beroepenveld. Een aanleiding hiervoor zou kunnen zijn dat de vragen niet direct worden gesteld in de lessen maar dat deze indirect behandeld worden. Iets meer dan de helft van de studenten zijn het er mee eens dat lessen bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling en dat men tijdens de lessen leert een beeld te krijgen van wat met moet kunnen en kennen binnen het HBS beroepenveld. Het lijkt erop dat expliciet na te denken over *ben ik hoofdfase 1 en HBS geschikt* net een stap te ver is.

3.2.6 Beoordeling

Als laatste zijn de studenten bevestigd beoordeling te geven op een tienpuntsschaal.

Zij hebben de mate waarin de SLB bijdraagt aan het beantwoorden van de vraag: ben ik studievoordig genoeg voor Hoofdfase 1, bevestigd met een 6,35. De spreiding is 1.5. De spreiding ligt tussen 4,85 en de 7,85.

De vraag hoe SLB bijdraagt aan het beantwoorden van de vraag: ben ik HBS geschikt? Is bevestigd met een 6,47. De spreiding is 1,6 (SD=1,6) en ligt tussen 5,89 en 8,05

3.2.7 Interpretatie beoordeling

De studenten bevestigd de mate waarin SLB bijdraagt aan het beantwoorden van de twee leidende vragen vrijwel gelijk. Ze geven het SLB curriculum op deze twee aspecten net iets meer dan een voldoende.

3.3. De uitkomsten bij SLB'ers

Er zijn 20 SLB'ers middels een vragenlijst bevestigd, waarvan er 11 hebben er gereageerd. Van deze 11 zijn twee SLB'ers werkzaam bij de opleiding HHO, vijf bij HTRO en vier bij FM. De resultaten zijn voor de drie opleidingen gezamenlijk beschreven. Wanneer specifiek verschillen in de resultaten per opleiding naar voren komen zijn deze benoemd in de vorm van citaten en of opmerkingen.

3.3.1 Beoordeling

De SLB'ers geven het vernieuwde SLB curriculum gemiddeld een 6.8 (sd=1,3) op een schaal van 1 tot 10. De maximale score die is gegeven is een 8,2 en de minimale een 5,6 De opleiding HTRO (7) en FM (7,5) scoren boven dit gemiddelde, HHO (5,5) onder het

gemiddelde. Alhoewel deze verschillen opmerkelijk zijn kunnen ze een vertekend beeld geven van de werkelijkheid omdat het aantal respondenten zeer laag is.

3.3.2 Doelstelling

Op de vraag *wat is volgens jullie het doel van SLB*, geven de SLB'ers aan het begeleiden van de student bij: studie vaardigheden, studie voortgang, studie keuze, beroepsoriëntatie, persoonlijke ontwikkeling en combinaties van deze onderwerpen. Een typerend antwoord als het gaat om het beschrijven van het doel van SLB is:

“Studenten helpen inzicht te krijgen in de twee SLB-vragen, kortweg, ben je bekwaam, ben je geschikt, en daarnaast ze stimuleren de juiste attitude en studievaardigheden te ontwikkelen..”

Soortgelijke opmerkingen zijn drie keer gemaakt, andere bevatten een combinatie van twee of drie onderwerpen. De combinatie studiekeuze en studievoortgang is bijvoorbeeld twee keer benoemd. In vergelijking met de uitkomsten uit het klassenvertegenwoordigers overleg is opvallend dat de klassenvertegenwoordigers loopbaan oriëntatie niet benoemen als het gaat om het doel van SLB, terwijl deze bij vijf van de elf SLB'ers wel wordt benoemd.

3.3.3 Rollen

Volgens het SLB handleiding vervult de SLB'er de rol van: docent, coach, adviseur, beoordelaar en bewaker van de voortgang. Om meer inzicht te krijgen in hoe zij deze rol vervullen is hen de volgende vraag gesteld: Hoe vul jij je rol binnen de SLB en PO lijn in als het gaat om de lessen, opdrachten en gesprekken? Vier SLB'ers geven specifiek aan dat zij de rol als coach uitvoeren. Bij de andere SLB'ers komt dit antwoord indirect terug. Een voorbeeld hiervan is:

“Ik laat de studenten hun eigen ervaringen vanuit hun dagelijkse leven of Branche Oriëntatie bespreken en reflecteren, zodat zij een beter beeld kunnen krijgen van de opdrachten. De opdrachten hebben veel te maken met hun toekomstig werkveld en benodigde vaardigheden voor deze studie.”

Naast de rollen die in de handeling staan benoemd hebben twee SLB'ers ook aangegeven de rol te vervullen van vertrouwenspersoon. Als het gaat om de invulling van de rollen geven twee SLB'ers aan dat zij de lijn van het SLB curriculum volgen, vier SLB'ers zeggen voornamelijk vraag gestuurd te werken en vier geven aan dat zij de studenten uitdagen om een proactieve houding aan te nemen. Dit laatste sluit aan op de taak uit de handleiding: *de student coachen naar een houding van actief leren: het actief en bewust vormgeven van het eigen studieproces en manager worden van de eigen studie.*

Eén SLB'er heeft aangegeven de student te coachen in het competentiegericht leren: het vertalen van de studie ervaringen naar het beroepsperspectief. Bij deze overige SLB'ers wordt deze specifieke invulling niet benoemd.

3.3.4 Opdrachten

De SLB'ers zijn gevraagd om de mate waarin de opdrachten bijdragen aan het door de student te laten beantwoorden van de twee centrale vragen, te beoordelen op een schaal van 1 tot 10. In Tabel 8 is weergegeven wat de scores zijn.

	Hoofdphase 1 geschikt		HBS geschikt	
	gem	SD	gem	SD
Opdracht I. Ethisch handelen	6,1	1,2	6,9	0,7
Opdracht II. Empatisch handelen	6,6	1,6	7,7	1,3
Opdracht III. Cultuurwaardenscan in BO bedrijf	6,1	1,6	7,3	1,1
Opdracht IV. Jouw PO netwerk in beeld	6,5	1,2	7	0,9
Opdracht V. Leren leren	7,9	1,1	6,8	2
Opdracht VI. Terugblik op Branche Oriëntatie en vooruitblik op je verdere toekomst	7,4	1,7	7,9	0,8
Bewijs van deelname aan de reken- en taaltoets	7,3	1,3	6,9	1
Dagenlijst Branche Oriëntatie	7,2	2,1	7,6	1,9
SLB contract en bewijzen van acties voortkomend uit het contract	7,8	1,5	7,6	1,5
Gespreksverslagen SLB-gesprekken	7	1,5	7,8	1,7
Gemiddelde totaal	6,9		7,4	

Tabel 8 Beoordeling opdrachten

Gemiddeld gezien hebben de SLB'ers de bijdrage van de opdracht aan het beantwoorden van de vraag: ben ik studievastig genoeg voor hoofdphase 1, met een 6,9 beoordeeld. Zij gaven gemiddeld een 7,4 voor de mate waarin de opdrachten bijdragen aan het beantwoorden van de vraag: 'ben ik geschikt voor het HBS beroepenveld'. Om de antwoorden te kunnen analyseren is er gekeken naar de opmerkingen die de SLB'er hebben gegeven per opdracht die zij het hoogst en laagst hebben beoordeeld. De meest opvallende resultaten en typerende opmerking zijn uitgewerkt.

Vijf SLB'ers hebben Leren leren (opdracht 5) het hoogst gescoord op één van beide vragen. Een typerende opmerking die in gelijke vorm drie maal is gemaakt is:

“Leren leren is belangrijk want de juiste houding voor deze opleiding en beroep is niet alles. Studenten moeten ook een bepaald kennisniveau bereiken om te kunnen functioneren als een manager. Ze moeten hun studievastigheid opbouwen om de studie te kunnen afmaken.”

Een ander opvallend gegeven is dat de gespreksverslagen vijf maal zijn benoemd bij zowel de hoogste als laagste scores. Hiervoor is het volgende argument veelvoudig gegeven: *Het zijn niet de verslagen die bijdragen, maar de gesprekken!*

Verder wordt er over de Cultuurwaardenscan in BO bedrijf (opdracht 3) door één SLB'er gezegd dat deze niet bijdraagt aan het beantwoorden van de vragen omdat deze er te ver vanaf staat. Terugblik op Branche Oriëntatie en vooruitblik op je verdere toekomst (opdracht 6) daarentegen wordt wel hoog gescoord. Dit omdat deze volgens twee SLB'ers echt bijdraagt in het creëren van het beroepsbeeld. Over de reken en taaltoets zijn waren de meningen van de SLB'er wat meer verdeeld. Zo vinden twee SLB'er deze zeer veel bijdragen omdat dit de resultaten objectief zijn. Volgens één SLB'ers zijnde reken- en taaltoets niet goed ingebed in het begin en hebben ze nu weinig waarde voor de student. Wat betreft de dagenlijst zijn de meningen ook verdeeld. Zij geven hierbij aan dat niet zo zeer de lijst maar de branche oriëntatie zelf veel bijdraagt aan het beantwoorden van de vragen.

Eén SLB'er geeft aan dat de vragen lastig te beantwoorden zijn omdat ze nog niet de output van de studenten heeft gezien. De uitkomsten op de vraag zijn sterk afhankelijk van het niveau van de output van de studenten.

Wanneer de uitkomsten van de SLB'ers wordt vergeleken met die van de eerstejaars studenten valt op dat de SLB'ers net als de studenten de mate waarin de opdrachten bijdragen aan het beantwoorden van de vraag: ben ik geschikt voor het HBS beroepenveld hoger scoren dan de geschiktheid voor Hoofdphase 1. Een reden hiervoor zou (zoals eerder aangegeven) kunnen zijn dat de opdrachten zijn afgeleid van competentie 10 'Hospitality Performance', de competentie die in het HBS beroepenveld centraal staat. Hierdoor zou de koppeling eenvoudiger gemaakt kunnen worden waardoor de opdracht eerder bijdraagt aan het beantwoorden van de vraag ben ik HBS geschikt.

3.3.5 Gesprekken

De SLB'ers zijn gevraagd om de mate waarin de gesprekken bijdragen aan het door de student te laten beantwoorden van de twee centrale vragen, te beoordelen op een schaal van 1 tot 10. In Tabel 9 is weergegeven wat de scores zijn.

	Hoofdphase 1 geschikt		HBS geschikt	
	gem	STD	gem	STD
Gesprek 1. Kennismaking	5,4	2,7	7,4	1,3
Gesprek 2. Voorlopig advies + contract	7,7	1,3	7,6	1,6
Gesprek 3. Voorlopig advies + onderbouwing geschikt/ongeschikt	8,4	0,7	7,9	1,7
Gemiddelde totaal	7,1		7,6	

Tabel 9 Beoordeling gesprekken

Gemiddeld gezien hebben de SLB'er de bijdrage van de gesprekken aan het beantwoorden van de vraag: ben ik studievoordig genoeg voor hoofdphase 1, met een 7,1 beoordeeld. Zij gaven gemiddeld een 7,6 voor de mate waarin de gesprekken bijdragen aan het beantwoorden van de vraag: ben ik geschikt voor het HBS beroepenveld. Om de antwoorden te kunnen analyseren is per gesprek gekeken welke hoogste en laagste score het gesprek heeft gekregen de welke argumentatie hiervoor is gegeven.

Gesprek 1: kennismaking wordt door vrijwel alle SLB'ers laag gescoord op het bijdragen aan het beantwoorden van de student studievoordig genoeg is voor hoofdphase 1. De reden die ze hiervoor geven is dat op dat moment hoofdphase 1 nog niet centraal staat meer de kennismaking en het persoonlijke contact. Twee SLB'ers geven hun hoogste score op gesprek 1, met de volgende argumentaties:

“Voor de HBS geldt dat het kennismakingsgesprek, voor mij althans, wat zegt over de match tussen het soort opleidingsacademie dat de HBS is en het soort student.”

“Met de twee SLB vragen ga ik gelijk naar de kern en dat heeft effect: studenten gaan nadenken, twijfelen, worden bevestigd in een keuze, nemen zich acties voor etc. De waarde voor het eerste gesprek ligt er in dat de student zich direct realiseert dat het hierom gaat in de P.”

De geschiktheid voor HBS scoort bij gesprek 1 op deze SLB'er na, aanzienlijk hoger dan ben ik studievoordig voor hoofdphase 1.

Gesprek 2: voorlopig advies + contract scoort voornamelijk goed op het beantwoorden van de vraag ben ik studievoordig voor hoofdphase 1. Een typerende opmerking hiervoor is:

“Na 1 semester wennen de studenten al aan het HBO studieleven. Na twee keer toetsen en het voorlopig advies krijgen de studenten ook een goed beeld van wat met ze goed gaat en wat niet goed gaat. De reflectie op dit moment is heel nuttig voor de studenten. Met de hulp van de slb kunnen ze een duidelijk verbeteringsplan maken (slb-contract) zodat ze zelf in het 2nd semester kunnen verbeteren”

Eén SLB'er scoort gesprek 2 en 3 het laagst op de vraag ben ik HBS geschikt, volgens hem gaan de gesprekken voornamelijk over de studievoortgang en bepalen ECTS nog niet of je succesvol bent in het werkveld.

Gesprek 3: voorlopig advies + onderbouwing geschikt/ongeschikt wordt door de SLB'ers het hoogst beoordeeld en draagt het meest bij aan het (door de student) laten beantwoorden van de vraag ben ik studievoordig voor hoofdfase 1. Een typerende opmerking die in gelijke mate vijf keer is gegeven luidt:

“Bij het studieadvies en onderbouwing daarvan met feedback op de twee SLB-hoofdvragen werd een hoop studenten pas duidelijk hoe ze er voor staan”

Wanneer de resultaten over de gesprekken van de SLB'ers en de eerstejaars studenten worden vergeleken valt op dat de studenten niet echt kunnen aangeven of ze op basis van het eerste kennismakingsgesprek antwoord kunnen geven op de vraag ben ik studievoordig genoeg voor hoofdfase 1. Uit de resultaten onder de SLB'er is terug te zien dat op één SLB'er na dit ook *niet* wordt besproken. Wat ook opvalt is dat de studenten aangeven op basis van het eerste gesprek dat zij geen antwoord kunnen geven op de vraag ben ik HBS geschikt terwijl dit gesprek volgens de SLB'ers wel hieraan zou bijdragen. De verwachtingen van de studenten dat de toekomstige gesprekken wel zullen bijdragen komt volgens de SLB'ers ook tot uiting.

3.3.6 Lessen

De SLB'ers zijn gevraagd om de mate waarin de lessen en bijeenkomsten bijdragen aan het door de student te laten beantwoorden van de twee centrale vragen, te beoordelen op een tienpuntsschaal.

In

Tabel 10 is weergegeven wat de scores zijn.

	Hoofdfase 1 geschikt		HBS geschikt	
	gem	STD	gem	STD
PO lessen	6,7	1.1	6.7	0.8
Peer bijeenkomsten	6,4	2,3	6,1	1,9
Gemiddelde totaal	6,5		6,4	

Tabel 10 Beoordeling lessen

Gemiddeld gezien hebben de SLB'ers de bijdrage van de lessen aan het beantwoorden van de vraag: ben ik studievoordig genoeg voor hoofdfase 1, met een 6.5 beoordeeld. Zij gaven gemiddeld een 6,4 voor de mate waarin de opdrachten bijdragen aan het beantwoorden van de vraag: ben ik geschikt voor het HBS beroepenveld. Om de antwoorden te kunnen analyseren is per gesprek gekeken welke hoogste en laagste score het gesprek heeft gekregen de welke argumentatie hiervoor is gegeven.

PO lessen

Over het algemeen worden de PO lessen positief beoordeeld. SLB'ers vinden het vaak lastig om een beoordeling te geven voor de peerbijeenkomsten omdat zij hieraan geen bijdrage leveren. Wat betreft de PO lessen worden deze door de SLB'ers al nuttig ervaren. Studenten leren-leren wat nodig is ook worden ze met de neus op de feiten gedrukt. Naast de studievoordigheden en studievoortgang komt ook het HBS beroepenveld ten sprake. Drie SLB'ers geven de PO lessen een lage beoordeling omdat: de lessen theoretische zijn en zich richten op lange termijn doelen, de lessen zich richten op opdrachten uit de propedeuse fase en niet op Hoofdfase 1 en alleen het 'leren leren' heeft een waardevolle bijdrage aan het hier en nu.

Peer bijeenkomsten

De peerbijeenkomsten zijn minder vaak en minder hoog beoordeeld. Van de 11 SLB'ers hebben hier er 5 op gereageerd. Uit de opmerkingen werd duidelijk dat de peerbijeenkomsten in de begin fase niet goed zijn ingebed waardoor veel bijeenkomsten zij uitgevallen. Volgens één SLB'er is het concept goed maar kan de uitvoering verbeterd worden. Eén SLB'er is daar en tegen zeer positief en geeft aan dat de (peer) studenten hun eigen verse en praktische ervaringen delen die direct van toepassing zijn voor de eerstejaarsstudenten.

Wanneer de resultaten van de lessen en bijeenkomsten worden vergeleken met de uitkomsten bij de eerstejaars studenten valt op dat deze vraag bij beide het laagste respons had. Dit zou er aan kunnen liggen dat de lessen zijn uitgevallen waardoor de studenten hun mening niet konden geven, en bij de SLB'ers doordat zij niet verantwoordelijk zijn voor deze taak. Daarnaast geven de eerstejaars studenten aan dat de lessen niet direct in verband staan met het beantwoorden van de twee centrale vragen. Dit komt ook terug in de antwoorden van de SLB'ers. Zij vinden de link te indirect of te theoretisch, waardoor de focus op het lange termijn ligt en niet op het hier en nu.

3.3.7 Verbeteringen

Ook zijn vragen aan SLB'ers gesteld die zijn gericht op wat er verbeterd is ten opzichte van het vorige curriculum en wat er verder verbeterd kan worden? Vijf SLB'ers konden de vraag met de vergelijking niet beantwoorden omdat zij het voorgaande jaar geen SLB gaven. De overige SLB'ers vinden dat de structuur, inhoud en het centraal stellen van de student is verbeterd. Eén SLB'er geeft aan dat er niets is verbeterd. De punten die verbeterd kunnen worden zijn in Tabel 11 weergegeven, hierbij is onderscheid gemaakt tussen: communicatie, inhoud PO lessen, organisatie en maatwerk, en de rol van de SLB'ers. De resultaten zijn allemaal weergegeven in de vorm van citaten omdat deze waardevolle informatie bevatten voor het evalueren van het SLB curriculum.

Communicatie:
"Informatie over sommige zaken zoals Beroeps Oriëntatie was niet beschikbaar of duidelijk voor de slb'er toen deze aan de studenten gegeven moest worden. Het was verwarrend voor zowel de studenten als de docenten."
"Nog wel een beetje ver van mijn bed show voor meeste studenten"
"het is te open en ook soms te vaag voor SLB'ers. Wat moet en kan ik ermee? Voor docenten was dat soms ook erg lastig, merkte ik aan collega's. Je moet het wel goed overbrengen, maar dat hoeft niet overal op precies dezelfde manier"
Inhoud PO lessen

"De inhoud van sommige PO lessen is teveel om in een les behandeld te worden."
"I do think students need some help regarding planning and how to study, specially at this age and considering the fact that they a step further with their studies,. The lesson "learn to learn" was really useful and students do demand some help from us. I really think it will be very useful and for some of them, would really mean a huge difference."
"De relevantie van de lessen moet nader bekeken worden; ik blij soms het gevoel houden dat we ze van informatie voorzien op een moment waarop ze daar niet op zitten te wachten. Verder moet de toetsing aangepast worden, zodat studenten al eerder de noodzaak zien om te werken aan hun portfolio."
"Meer tijd voor studievaardigheidstraining"
Organisatie
"We moeten ons afvragen of het werken met grote groepen zoals nu, wel geschikt is voor de aard van de te behandelen thema's."
"eerste kwartiel de lessen liever in groepen dan in klassen of in elk geval afwisselend groep en klas."
"Budgettering van de uren, want door de grotere klassen kom je totaal niet uit met de budgetten"
Maatwerk & specialisten
"Aparte (meer) aandacht voor internationale studenten, met een eigen programma (geen kopie van NL)"
"Laat alleen docenten SLB'er zijn die dit leuk vinden en goed kunnen, evt. een paar "specialisten" erbij voor studenten met extra problematiek."
"Meer maatwerk (gelijk een heel moeilijke opgave!), nadenken over experts inzetten op sommige lessen"

Tabel 11 Verbeterpunten

3.3.8 Het geven van advies

Een van de taken van de SLB'ers is om advies te geven over de studievoortgang van de studenten. Om in beeld te krijgen of het vernieuwde SLB curriculum de SLB'er in staat stelt om dit advies te kunnen geven is de volgende vraag gesteld: Ben jij op basis van de SLB en PO lijn in staat om advies te geven aan de directeur van HBS over het studieadvies van de student in de Propedeuse?

Zeven van de 11 SLB'ers geven aan dat zij in staat zijn om het advies te geven, hier voegen zij aan toe dat zij een goed beeld hebben van de studievoortgang en motivatie van de studenten. Twee SLB'ers hebben de vraag met nee beantwoord omdat de indruk die zij hebben niet overeenkomst met de studieresultaten van de studenten. De overige twee SLB'er geven aan dat zij geen antwoord kunnen geven omdat het enerzijds ja, anderzijds nee is. Een SLB'er zegt hierover het volgende:

"Ja want ik denk dat ik langzamerhand mijn klantjes goed ken en ook Nee, want er zijn er een paar die echt zware omstandigheden hebben, die het voor mij moeilijk maken in te schatten of ze zonder die omstandigheden wel geschikt zouden zijn, ondanks de slechte resultaten tot nu toe."

Opvallend aan de resultaten dat de SLB'ers van de opleiding HHO en FM de vraag allemaal met een 'ja' beantwoorden en dat de SLB'ers die twijfelen of 'nee' aangeven afkomstig zijn van HTRO.

3.3.9 Beoordelingen

Net als bij de eerstejaars studenten zijn de SLB'ers gevraagd om het SLB curriculum te beoordelen op een schaal van 1 tot 10. Zij hebben de mate waarin de SLB bijdraagt aan het door de student laten beantwoorden van de vraag: ben ik studievastig genoeg voor Hoofdfase 1, beoordeeld met een 7,1 (sd=1). De maximale score die is gegeven is een 8,1 en de minimale een 6,1. De vraag hoe SLB bijdraagt aan het beantwoorden van de vraag: ben ik HBS geschikt? is beoordeeld met een 7,4 (sd=0,9). De maximale score die is gegeven is een 8,3 en de minimale een 6,5.

In vergelijking met de beoordeling van de eerstejaars studenten valt op dat de SLB'ers op beide vragen een hogere beoordeling geven dan de studenten. 6,4 versus 7,1 en 6,5 versus 7,4. Daarmee kan vastgesteld worden dat SLB'ers de bijdrage van het SLB curriculum aan beantwoording van de twee leidende vragen overschatten ten opzichte van de beleving van de studenten.

3.4 Herkenbaarheid van de AI uitkomsten in het curriculum

Door de innovaties die gegenereerd zijn tijdens de AI-sessies te vergelijken met de beschrijving van het SLB curriculum, de hierboven beschreven evaluatie, en een interview met de propedeuse manager en hoofd-ontwikkelaar is bepaald in hoeverre de AI aanpak een bijdrage heeft geleverd aan de SLB onderwijsvernieuwing. Daarbij moet worden aangetekend dat er bij het ontwikkelteam al ideeën waren over de SLB vernieuwing. In Tabel 12 worden de gegenereerde innovaties systematisch gescoord op (1) theoretische implementatie (vanuit de curriculum beschrijving) en (2) praktische implementatie (vanuit de evaluatie). Het overzicht laat zien dat de basis ideeën in theorie geïmplementeerd zijn, maar dat bij de praktische implementatie delen van de kracht van de ideeën wordt verloren. Tevens is te zien dat tijdens de praktische implementatie goede alternatieven zijn gevonden voor de oorspronkelijk bedachte innovaties.

Uit de vergelijking tussen de gegenereerde innovaties en de praktische uitwerking (zie Tabel 12) blijkt dat het basisconcept (lemniscat) in theorie het stevige fundament vormt voor SLB en PO, maar de praktische uitwerking in de SLB-gesprekken, PO-lessen en peer-bijeenkomsten kan verbeteren. De mogelijkheid om een sterkere rol en taak definiëring (en uitvoering) te maken door de geïmplementeerde peerbijeenoemkomsten met senior-studenten wordt nog niet maximaal uitgebuit. Dat komt mede tot uitdrukking in de invulling van de peer-bijeenoemkomsten, die wat onduidelijk is. De ondersteunende materialen en systemen die bedacht waren voor het vernieuwde curriculum zijn deels gerealiseerd, maar daar is nog werk te doen. De organisatie rondom het vernieuwde curriculum lijkt te zijn gerealiseerd en op orde.

Onderdeel	Specificatie		Theoretische Implementatie		Praktische Implementatie
Basisconcept	lemnicaat	+	Zie beschrijving curriculum	±	Zie evaluatie
Studentrol	studenten kiezen voor een light, medium, of strong begeleidingsvariant	-	Praktisch voorlopig onuitvoerbaar	-	Niet geïmplementeerd
SLB-docentrol	De rol van de SLB docent wordt diverser nav varianten en senior-student SLB-ers	±	Als alternatief voor de varianten wordt een contract gesloten met de student waarin het SLB maatwerk wordt vastgelegd. Door de peer-senior student rol die is ingevoerd kan in theorie de taak van SLB-er veranderen door zaken over te laten nemen door de peer-senior student	±	De SLB-ers sluiten een contract met de studenten waarin de vorm van de begeleiding wordt vastgelegd. Er is geen sprake van SLB taak verandering als gevolg van de toegevoegde student-peerrollen.
SLB-senior studentrol	De participatie van senior studenten in peer-bijeenkomsten	+	Zie beschrijving curriculum	-	De invulling en opbrengsten van de peer-bijeenkomsten is wat diffuus
Werkvormen	Lessen verbonden aan de uitgangspunten van de lemnicaat.	+	De ontwikkeling van de lessen is gestart vanuit dit uitgangspunt	-	De evaluatie toont dat de uitwerking hier nog niet aan voldoet
Materialen	<p>ondersteunende materialen en de toegankelijkheid daarvan <i>complementair</i> aan de slb-begeleiding en lessen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Overzicht studieroutes • Verlevendigen van de studiewijzer • medisch achtig dossiervoor slb gesprekken • Competenties SLB-ers • Het visiestuk 	±	<ul style="list-style-type: none"> • De studieroutes en studiewijzer zijn geïntegreerd in de jaargids (+) • De wijze van het vastleggen van de SLB is ongewijzigd (-) • De competenties van SLB zijn geïntegreerd in de beschrijving van de PO lessen (+) • Het visiestuk is ongewijzigd (-) 	±	<ul style="list-style-type: none"> • In dit onderzoek is de jaargids geen onderwerp van onderzoek geweest. Of, en hoe deze wordt gebruikt is niet vastgesteld (?) • Het systeem van vastleggen van SLB gesprekken is ongewijzigd, in klappers op de kast. De inhoud is wel gestroomlijnd en veranderd (-) • De competenties zijn vastgelegd, worden besproken en ingevoerd tijdens de gezamenlijke voorbereiding van de PO-lessen (+) • Het visiestuk wordt aangepast nav deze SLB evaluatie en andere projectuitkomsten (-)

Organisatie	<ul style="list-style-type: none"> • Events nodigt de slb-er uit bij bijeenkomsten • Na elke toetsperiode een slb bijeenkomst • bedrijfsbureau aanwezig bij briefing van de nieuwe PO-begeleiders • PO-loket voor studenten • front-office medewerkers trainen/informereren • PO-loket voor PO-begeleiders (docenten en senior studenten) • De PO-begeleiders moeten geïnformeerd worden over 'afwijkingen' bij studenten. 	±	<ul style="list-style-type: none"> • Er is geen actie ondernomen op het uitnodigen van SLB-ers bij events (-) • Na elke toets periode is er een slb bijeenkomst gepland (+) • De loketten en trainingen zijn gerealiseerd, zover deze er al waren zijn de rol en taakscheidingen verhelderd (+) • Er is geen aanvullende procedure voor het signaleren van afwijkingen geïntroduceerd (-) 	+	<ul style="list-style-type: none"> • SLB-ers bij events worden niet uitgenodigd bij events. Over de haalbaarheid wordt getwijfeld vanwege tijdsbesteding (-) • Na elke toets periode is er een slb bijeenkomst (+) • Aanspreekpunten (loketten) zijn duidelijk en toegankelijk. Bedrijfsbureau geeft een college over praktische zaken en ontlast zo de SLB-er. Praktische en organisatorische zaken over stage en branche oriëntatie hoeven niet meer door de SLB-er worden gegeven. Bedrijfsbureau heeft taken overgedragen aan front-office (+) • Doordat SLB-ers nu ook lesgeven aan hun eigen studenten komen afwijkingen sneller aan het licht (+)
-------------	---	---	---	---	--

Tabel 12 Implementatie AI innovaties

4. Conclusies en advies

4.1 Algemene indruk

Het nieuw ontwikkelde SLB curriculum bestaat uit drie lijnen: de Persoonlijke Ontwikkelingslijn, de Peerbijeenkomsten en de SLB begeleiding. De drie lijnen beogen te worden verbonden door het concept van de lemniscaat. Het inhoudelijk doel van het SLB curriculum kan worden afgeleid van deze lemniscaat. Het curriculum is erop gericht de student te helpen bij het vinden van antwoorden op twee leidende vragen:

- In hoeverre ben ik geschikt voor de HBS en het hospitality beroepenveld en past het bij mij?
- In hoeverre ben ik studievoordig genoeg om aan Hoofdfase 1 te beginnen?

Uit dit evaluatie onderzoek is gebleken dat het nut en de noodzaak van de leeractiviteiten niet altijd even helder is voor zowel de SLB'ers als de eerstejaars studenten. Bij het aanbieden van de leeractiviteiten zou meer vanuit de leidende doelen geredeneerd kunnen worden. Ook zouden de leeractiviteiten getoetst kunnen worden op basis van twee doelstellingen.

Uit de resultaten blijkt dat zowel de SLB'ers als de eerstejaars studenten het lastig vinden om te benoemen op welke wijze de opdrachten, lessen en gesprekken bijdragen aan het beantwoorden van de leidende vragen voor SLB. Hieruit zou verondersteld kunnen worden dat de link tussen de SLB activiteiten en het beantwoorden van de twee leidende vragen niet helder is. De doelstelling zoals deze ontwikkeld is komt niet altijd duidelijk naar voren in de uitvoering van de activiteiten, hierdoor weten studenten niet wat van hen wordt verwacht en waarom zij bepaalde activiteiten uitvoeren. Om het SLB curriculum te optimaliseren zou dus meer aandacht besteed kunnen worden aan het uitleggen van het doel van de activiteit en het bovenliggende doel van het SLB curriculum, te weten de twee leidende vragen.

4.2 Inhoudelijk advies per onderwerp

Per onderwerp uit dit evaluatie onderzoek is een kort advies geschreven. Bij het schrijven van dit advies zijn aanvullende bronnen gezocht die verdere toelichting kunnen geven bij het advies. Bij het lezen van de inhoudelijke adviezen dient rekening te worden gehouden dat het gaat om een algemeen beeld van de drie opleidingen binnen HBS.

4.2.1 Doel SLB

Klassenvertegenwoordigers geven loopbaan oriëntatie niet aan als doel van SLB terwijl dit volgens de curriculum omschrijving wel tot één van de twee hoofdvragen behoort waar het SLB curriculum zich op focust. Vijf van de elf SLB'ers geven naast de studievoordigheden en studie voortgang aan dat loopbaan oriëntatie ook tot het doel van SLB behoort. Om er voor te zorgen dat het doel van SLB zoals deze staat omschreven in het curriculum bekend wordt onder zowel de studenten als alle SLB'ers is het belangrijk dat hier duidelijk over gecommuniceerd wordt. Wanneer het doel loopbaan oriëntatie niet bij alle SLB'ers duidelijk is zal het ook minder snel tot niet bij de studenten terecht komen. Het benoemen van de doelen in de handleiding blijkt niet voldoende te zijn.

- Meer aandacht voor loopbaanoriëntatie bij studenten. Wanneer studenten weten dat dit behoort tot het SLB curriculum zullen zij mogelijk ook eerder de link leggen tussen de opdrachten, gesprekken, lessen en het beantwoorden van de vraag: 'ben ik HBS geschikt?'
- Meer aandacht voor loopbaanoriëntatie bij SLB'ers. Informeer de SLB'ers over de loopbaan oriëntatie doelstelling. Laat ze zelf de link leggen tussen de doelstellingen en de opdrachten, gesprekken en lessen. Vraag de SLB'ers om deze link bij alle activiteiten te benadrukken zodat studenten de waarde van de activiteiten inzien.

4.2.2 Opdrachten

Over het algemeen wordt het doel per opdracht duidelijk aangegeven. Echter ontbreekt de link met het beantwoorden van de twee centrale vragen ‘is HBS geschikt voor mij?’ en ‘ben ik geschikt voor Hoofdphase 1?’. De studenten weten dat ze met behulp van de opdrachten meer naar zichzelf gaan kijken. Wat ze niet duidelijk wordt is op welke manier het ‘naar je zelf kijken’ kan bijdragen aan het beantwoorden van de vraag: ‘ben ik wel HBS geschikt? of Hoofdphase 1 geschikt?’ Wanneer de studenten begeleid worden in deze stap zien zij mogelijk ook het nut van de opdrachten beter in.

- Bespreek naast het doel van de opdracht ook het ‘overstijgende’ doel: namelijk hoe de opdracht bijdraagt aan het beantwoorden van de vraag: ‘is HBS geschikt voor mij?’ en ‘ben ik geschikt voor Hoofdphase 1?’.

Daarnaast geven zowel de KV’s als de eerste jaar studenten aan dat de uitkomsten van de opdrachten nu niet of nauwelijks worden besproken. Door ze te bespreken stimuleert dit het leer- en reflectieproces. Een manier om dit te bereiken is door de opdrachten te koppelen aan een reflectie cyclus. Een voorbeeld van een reflectiecyclus staat beschreven in Mittendorff et al. (2012). In dit onderzoek wordt beschreven dat opdrachten optimaal benut kunnen worden door de betekenisvolle ervaringen uit de opdrachten te laten benoemen. Op deze manier kan de student tot inzichten komen en deze verwerken tot concrete acties en verbeterpunten. Bij het uitvoeren van de verbeterpunten kunnen weer nieuwe betekenisvolle ervaringen worden opgedaan enz. Dit leer- en reflectieproces kan vastgelegd worden in het portfolio. Wanneer de opdrachten pas aan het einde van een periode in het portfolio ingeleverd dienen te worden, zonder deze te bespreken verslapt de aandacht en blijft het bij ervaringen zonder dat deze als betekenisvol worden ervaren of tot inzichten leiden. Hierdoor kunnen de opdrachten hun waarde verliezen en zijn de leeropbrengsten niet optimaal.

- Bespreek de uitkomsten van de opdrachten met de studenten. Laat ze reflecteren op de uitkomsten, zodat ze tot inzichten en concrete acties komen die bijdragen aan het beantwoorden van de twee vragen die binnen SLB centraal staan.

Het bespreken van de opdrachten kan in groeps- (klassikaal of peer) of op individueel niveau. Binnen het SLB curriculum wordt onderscheid gemaakt tussen de opdrachten en lessen uit de PO lijnen en SLB-begeleiding waarin de studenten individuele gesprekken heeft met de SLB’er. Om de student te begeleiden bij het komen tot inzichten en concrete acties voor de toekomst, is het belangrijk dat hier tijdens individuele gesprekken op in wordt gegaan. Zo’n gesprek wordt in de literatuur een *loopbaandialoog* genoemd. In Mittendorff et al. worden de kenmerken van zo’n loopbaandialoog benoemd. In had advies over de gesprekken in paragraaf 4.2.3 wordt hier verder op ingegaan.

- Bespreek de uitkomsten van de opdrachten zowel klassikaal (PO-lessen en Peerbijeenkomsten) als individueel tijdens de ‘SLB-begeleiding’ gesprekken.

Studenten en klassenvertegenwoordigers geven aan dat de opdrachten pas ‘aan het eind’ als het portfolio dient te worden ingeleverd, worden uitgevoerd. Een SLB’er is dit ook opgevallen en geeft als verbeterpunt aan: “pas de toetsing aan zodat studenten al eerder

noodzaak zien om te werken aan het portfolio.” Het aanpassen van de toetsing kan gedaan worden door het portfolio naast de toetsende functie die het nu heeft ook een formatieve functie te geven. Hiermee kan het ‘beoordelingsportfolio’ wat het nu is de vorm krijgen van een ‘ontwikkelfportfolio’. Deze formatieve manier van toetsen nodigt de student uit tot het aantonen van de persoonlijke ontwikkeling over een bepaalde periode. Per periode kan de SLB’er aangeven welke opdrachten er (minimaal) als bewijsvoering in het portfolio aanwezig dienen te zijn om de persoonlijke ontwikkeling aan te kunnen tonen. De voordelen hiervan kunnen zijn: (1) de deadline van de opdrachten worden naar voren geschoven. (2) Studenten beseffen het nu van opdrachten omdat ze hiermee hun persoonlijke ontwikkeling op het beantwoorden van de twee centrale vragen aantonen. (3) De inzichten en vervolgacties die uit de opdrachten naar voren komen kunnen in het portfolio worden opgeslagen waarmee het proces van de persoonlijke ontwikkeling helder wordt.

- Pas de toetsingsvorm aan zodat het portfolio *ook* ingezet wordt als formatieve toetsing (ontwikkelfportfolio) en niet alleen als summatieve toetsing (beoordelingsportfolio), hierdoor voorkom je dat studenten de opdrachten pas aan het eind uitvoeren wanneer ze het portfolio moeten inleveren.

4.2.3 Gesprekken

KV’s en de eerstejaars studenten vinden de gesprekken over het algemeen zeer prettig, met name de persoonlijke benadering en de toegankelijkheid van de SLB’er. Het advies is om de gesprekken op deze wijze voort te zetten waarbij de student ruimte blijft krijgen voor eigen invulling en de vragen over het toekomstbeeld en de studievoortgang aan bod blijven komen. Een ander punt is dat vier studenten hebben aangegeven dat hun SLB’er hen in de gesprekken zelfvertrouwen geeft wat hen motiveert in de studievoortgang en het persoonlijk ontwikkelingsproces.

- Behoud de toegankelijke en persoonlijke benadering in de gesprekken, de studenten vinden dit prettig.
- Blijf de studenten in de gesprekken vertrouwen geven dit motiveert hen in de studievoortgang en de persoonlijke ontwikkeling.

Als er wordt gekeken naar de uitkomsten van de module evaluatie kan geadviseerd worden om naast de studievoortgang die uitvoerig wordt besproken ook de persoonlijke ontwikkeling en de loopbaanoriëntatie te bespreken. Om de gesprekken en opdrachten met elkaar te integreren zou de SLB’er met de student de uitkomsten van de ‘persoonlijke reflectie opdrachten’ kunnen bespreken. Hiermee krijgt het gesprek meer diepgang en kan de student inzicht krijgen in welke competenties hij/zij nog moet ontwikkelen om studievoortgang te zijn voor Hoofdfase 1. Ook de ‘loopbaan reflectie’ *wat wil ik*, als uitkomst van de branche oriëntatie opdracht zou tijdens de individuele gesprekken besproken kunnen worden om meer sturing te geven op het kunnen beantwoorden van de vraag: ‘ben ik geschikt voor het HBS beroepenveld?’. Om te voorkomen dat de gesprekken de invulling van een studievoortgangsbijeenkomst krijgen kan geadviseerd worden om het loopbaandialoog aan te gaan. Uit de literatuur die in Mittendorff et al. beschreven wordt blijkt dat in een loopbaandialoog de gedachten en gevoelens van de student n.a.v. hun ervaringen in de praktijk centraal staan, en leert de student hoe hij eigen ontwikkelingsmogelijkheden en- wensen kan verbinden met het werk en de opleiding. Het

is dus belangrijk dat de SLB'ers tijdens de individuele gesprekken met student vragen stelt over de ervaringen die zijn in de praktijk of bij het maken van opdrachten hebben opgedaan. Mogelijk wordt dit al gedaan maar uit de module evaluatie blijkt dat de gesprekken voor 80 procent gaan over de studievoortgang, er wordt dus vooral 'terug gekeken', *wat heb je gedaan en waar sta je nu*. De mogelijke winst zit hem in het vooruit kijken, *waar sta je nu en wat wil je?*

- Bespreek tijdens de SLB gesprekken de ervaringen die de studenten hebben opgedaan in de praktijk of bij het maken van de opdrachten. Stel reflecterende vragen zodat ze vanuit de ervaringen tot inzichten en concrete acties komen voor de toekomst. Leg hierbij de link met de opleiding (hoofdphase 1 geschikt?) en het werk (HBS geschikt?)

Opvallend is dat volgens de SLB'ers juist de gesprekken er toe bijdragen dat de studenten antwoord kunnen geven op de vraag: 'is HBS geschikt voor mij?', terwijl de studenten dit minder ervaren. Zij koppelen de gesprekken eerder aan de studievoortgang. Mittendorff et al. verwijzen in hun onderzoek naar de zeven ontwerpregels voor reflectieonderwijs van Kinkhorst (2010). Op één staat: definieer reflectie in objecten en doelen. Het advies is om de doelen van de individuele gesprekken te benoemen zodat de student weet waarom vragen als: *waar sta je nu* en *wat wil je?* worden gesteld. Ook is het belangrijk dat tijdens de gesprekken de samenhang tussen de doelen van de opdracht, lessen en gesprekken helder wordt. Het SLB-lemniscaat en de SLB-organisatie (zie Figuur 2) moet voor de student duidelijk zijn.

- Maak in de gesprekken goed duidelijk wat het doel en samenhang is tussen de opdrachten, gesprekken en lessen.

4.2.4 Peer bijeenkomsten en PO lessen

Uit het KVO en de module evaluatie blijkt dat het niet duidelijk is dat de peerbijeenkomsten onder de SLB-lessen vallen. Om te voorkomen dat er verwarring ontstaat tussen de peer bijeenkomsten van de verschillende lessen wordt geadviseerd om deze anders te benoemen. De KV's geven aan dat de peer bijeenkomsten nuttig zijn voor organisatorische zaken. Om de peerbijeenkomsten te laten bijdragen aan het centraal stellen van de twee hoofdvragen dient er mogelijk meer diepgang gecreëerd te worden.

- Het concept van peer bijeenkomsten wordt door de SLB'ers en enkele studenten als positief ervaren. Zorg dat deze bijeenkomsten net als de PO lessen strak en gestructureerd georganiseerd worden om hier (nog) meer winst uit te halen.

De studenten geven aan dat het 'leren-leren' voornamelijk centraal staat tijdens de PO lessen. Het leggen van de link tussen de opdrachten die in de les worden uitgelegd en de bijdrage tot het beantwoorden van de twee centrale vragen, wordt door het merendeel van de studenten niet gelegd. Ook de SLB'ers geven aan dat de link te indirect of theoretisch is, hierdoor ligt de focus op het lange termijn en niet op het hier en nu. De uitzondering hierop is het 'leren-leren' waarbij de student studievaardigheden uitgelegd krijgt die hij/zij direct kan toepassen. Om de link tussen de activiteiten in de lessen en het 'hier en nu' te leggen kan worden geadviseerd om het achterliggende doel van de opdrachten die in de les uitgelegd worden te benadrukken. Oftewel maak het lemniscaat en de positie van de opdracht of les hierbinnen duidelijk aan de student zodat hij/zij weet wat ervan hen

verwacht wordt. Wanneer het gaat om het toekomstbeeld maak dan duidelijk dat de studenten volgende week een Branche Oriëntatie opdracht moeten maken waarbij ze al een keuze moeten maken, over drie maanden een selectie moeten maken van keuze vakken en over twee jaar hun minor moeten kiezen. Hiermee kan het vage toekomst beeld concreet worden gemaakt en ziet de student de noodzaak in om vanaf dag één na te denken over zijn/haar loopbaan.

- Geef voorafgaand aan de lessen aan wat er van de student verwacht wordt, wat het doel is en wat het hem/ haar oplevert.
- Vul de lessen zo in dat het bij de loopbaan oriëntatie gaat over het 'hier en nu', haal de toekomst dichterbij door het te hebben over keuzevakken en minors ipv een toekomstige beroep.

4.2.5 Positieve punten

Punten die in de toekomst vooral dienen worden voortgezet zijn de toegankelijkheid en de persoonlijke benadering van de SLB'ers. Ook vinden de KV's en eerstejaars studenten het prettig dat de SLB'er en Peers hen informeren over praktische zaken en hen helpt bij het vinden van antwoorden op de vragen die zij stellen. Op basis hiervan kan geadviseerd worden om deze vraaggerichtheid te blijven stimuleren.

- Blijf de vraaggestuurde benadering die al wordt uitgevoerd stimuleren en faciliteer de studenten bij het vinden van de antwoorden.

4.2.6 Verbeterpunten

Op basis van de verbeterpunten die de KV's hebben gegeven kan worden geadviseerd om extra aandacht te geven aan de communicatie betreffende organisatorische zaken. Daarnaast kan er aandacht worden besteed aan het leggen van de link tussen de uitvoering van de opdrachten, bijeenkomsten, gesprekken en het kunnen beantwoorden van de vragen: 'ben ik geschikt voor het HBS beroepenveld?' en 'ben ik voldoende bekwaam om door te stromen naar hoofdfase 1?'. Dit blijkt uit het antwoord wat enkele KV's geven bij de verbeterpunten maar ook bij de vragen over de opdrachten, gesprekken en bijeenkomsten. Bij deze vragen is de student vaak niet in staat om antwoord te geven op de vraag: in welke mate dragen de opdrachten/ gesprekken/ lessen bij aan het beantwoorden van de twee vragen. Het advies is om het doel van de opdrachten zoals deze in de studenten handleiding staat beschreven per SLB activiteit te benoemen. Op deze manier weet de student wat er van hem verwacht wordt en dat het in eigen belang (en belang van de toekomst) is om de activiteiten uit te voeren.

Op basis van de verbeterpunten die de SLB'ers hebben aangegeven kan geadviseerd worden om nog eens kritisch te kijken naar de inhoud van de PO-lessen. Hier gaat het voornamelijk over het aanbieden van informatie die de student direct kan toepassen. In paragraaf 4.2.4 staat dit advies over: 'hier en nu', verder uitgewerkt. Verder geven de SLB'ers aan dat er duidelijker gecommuniceerd moet worden wat het doel is van de opdrachten. Deze communicatie dient ook voor de SLB'ers te duidelijker gecommuniceerd te worden. Verder geven een aantal SLB'ers als advies om de mogelijkheden voor maatwerk verder te verkennen, en om de groepsgrootte van de SLB-groepen te verkleinen tijdens de PO-lessen. In Tabel 11 staan deze punten volledig uitgewerkt.

- Communiceer duidelijk over de doelen van de lessen, gesprekken en opdrachten, naar zowel de SLB'ers als de studenten.
- Leg met het noemen van de doelstellingen de link naar het beantwoorden van de vragen: 'is het HBS beroepenveld geschikt voor mij?' en 'ben ik studievast genoeg om door te stromen naar Hoofdfase 1?'
- Bespreek de verbeterpunten uit Tabel 11 met de SLB'ers om op basis van hun ideeën het SLB curriculum verder te ontwikkelen.

4.3 De bijdrage van AI

Uit Tabel 12 blijkt dat een deel van de gegenereerde innovaties tijdens de AI bijeenkomsten heeft geleid tot veranderingen in het nieuwe SLB curriculum. Dat geldt niet voor alle innovaties, en ook niet steeds voor de mate of kracht waarvan beoogd was dat deze een plek zouden krijgen. De vraag kan zijn of het überhaupt realistisch is te verwachten dat alles wat wordt bedacht en dan ook meteen bij een eerste implementatie op volle sterkte bij zulke majeure veranderingsprocessen geïmplementeerd kan worden. Zeker wanneer de onderwijsontwikkeling is uitgevoerd door een beperkte groep docenten, als aanvullende taak bovenop hun reguliere takenpakket. Vanuit die optiek lijkt er veel te zijn bereikt.

Enige tijd na de AI workshop is deze geëvalueerd met een schriftelijke vragenlijst. De antwoorden geven een beeld van hoe de deelnemers de AI-workshop hebben ervaren. Van de 16 deelnemers hebben negen deelnemers de vragenlijst ingevuld. Tabel 13 geeft een samenvatting van een deel van de uitkomsten en gemaakte opmerkingen.

<p>De AI workshop werd overwegend als (zeer) positief en inspirerend beoordeeld doordat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • er een positieve en constructieve sfeer was • je een hele dag aan één onderwerp mocht/kon besteden • werd gewerkt in een ongebruikelijke samenstelling van een groep collega's, op een ongebruikelijke plek, buiten de normale routine • de werkvormen actief en niet vrijblijvend waren • de waarderende interviews noodzakelijk waren voor het kunnen komen tot nieuwe innovaties • de kranten dwongen tot creativiteit • de (gedwongen) positieve benadering drempels verlaagt en ruimte creëert • op deze wijze samen te werken ideeën ontstonden die er individueel niet of moeilijker waren gekomen

Tabel 13 Uitkomsten evaluatie AI workshop

Uit de evaluatie van de AI workshop blijkt ook dat er een momentum was er mee verder te willen gaan. Een aantal deelnemers geeft aan het jammer te vinden dat de uitwerking van de innovaties in een kleinere samenstelling plaats gaat vinden. Ook had men al tijdens de workshop graag een stap verder willen gaan dan de provocatieve stellingen om zaken concreter te krijgen. De deelnemers zijn het er over eens dat het 'een gemiste kans, vreselijk, ergerlijk, teleurstellend, jammer, ondenkbaar' zou zijn als er nu na het genereren van deze innovaties uiteindelijk niets aan het SLB curriculum zou veranderen.

Over het algemeen is voor de deelnemers de AI aanpak voor herhaling vatbaar. De AI aanpak wordt gezien als breed inzetbaar zoals blijkt uit de opmerkingen: '...om mogelijkheden te verkennen, je gaat vaak (te) snel naar je doel', '...als je opnieuw de kern te pakken wilt krijgen', '...eigenlijk zou elke focusgroep zo'n, bevruchtende dag verdienen (en kunnen gebruiken)', '...thema's waar maar-en's bij bestaan, waar een proces vast zit of gezamenlijke denkkraft nodig is'. De AI-aanpak wordt als minder inzetbaar gezien wanneer er (te) veel spanningen zijn, er grote tijdsdruk is, weinig ruimte is om te veranderen, of bij kleine veranderingen.

Een aantal innovaties uit de AI-sessies zijn zoals bedacht overgenomen, een aantal hebben het uiteindelijk niet gehaald, en een aantal gedeeltelijk (zie Tabel 12). Op basis van deze implementaties zijn de volgende aanbevelingen te geven:

- Het krachtige *basisconcept van de lemniscaat* zou in alle bijeenkomsten als steviger uitgangspunt kunnen gelden. Gebruik het lemniscaat in combinatie met de twee hoofddoelen als leidend kader voor SLB-gesprekken, PO-lessen en peerbijeenkomsten.
- Door de invoering van de peer-bijeenkomsten met senior-studenten lijkt er een goede mogelijkheid te zijn om *taken en rollen van SLB'ers en peer-studenten* sterker te definiëren, af te stemmen en te verdelen dan nu wordt gedaan.
- De *invulling* (en daardoor opbrengsten) *van de peer-bijeenkomsten* lijkt te kunnen worden versterkt, bijvoorbeeld door een vaste agenda met inhoudelijke thema's, gekoppeld aan de PO-lessen en SLB-gesprekken, vanuit de optiek van de twee hoofddoelen.
- Onderzoek of, en hoe de jaargids wordt gebruikt om de gewenste duidelijkheid over studieroutes en studiewijzer wordt bereikt.
- Het *vastleggen van de SLB gespreksresultaten* in een online-systeem ipv de huidige 'klappers of de kast' blijft een issue vanwege de beoogde betere borging, toegankelijkheid en overdracht

4.4 Antwoorden op de onderzoeksvragen

In dit rapport stonden twee onderzoeksvragen centraal:

1. *In welke mate draagt het SLB traject bij aan de professionele ontwikkeling van de student (volgens student en SLB'er), zodat deze capabel is om door te stromen naar het tweede jaar, en bij die ontwikkeling passende studiekeuzes maakt?*
2. *In welke mate komen de uitkomsten van het Appreciative Inquiry traject uit de ontwikkelfase terug in het curriculum?*

In algemene zin kan gesteld worden dat het SLB traject bijdraagt aan de professionele ontwikkeling van de student. Het studenten helpen beantwoorden van de vragen of hij/zij capabel is om door te stromen naar het tweede jaar en bij deze ontwikkeling passende studiekeuzes maakt, blijft voor verbetering vatbaar. De studenten en SLB'ers geven nadrukkelijk aan de studievoortgang en loopbaanoriëntatie in het curriculum aanbod komen. Zij vinden het echter lastig om voor de opdrachten, gesprekken en lessen onafhankelijk aan te geven in welke mate deze bijdragen. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat het bij de onafhankelijke activiteiten niet duidelijk is wat het specifieke doel is. Hierdoor zouden zij het lastig kunnen vinden om de link te leggen met het beantwoorden van de vragen: *'is het HBS beroepenveld geschikt voor mij?' en 'ben ik geschikt voor Hoofdfase 1?'*.

Als er wordt gekeken naar het SLB curriculum komen de drie ontwikkelde stromingen: *PO-lijn*, *Peerbijeenkomsten* en *SLB-begeleiding* sterk naar voren. De integratie van deze lijnen wordt ook benoemd doordat studenten bijvoorbeeld aangeven dat niet alleen de opdrachten bijdragen maar ook de lessen en de gesprekken. Ondanks dat zouden de leerresultaten uit de activiteiten binnen de drie stromingen duidelijker aan elkaar gekoppeld kunnen worden. Bijvoorbeeld door tijdens de *SLB-begeleiding* stroming in de individuele gesprekken de

uitkomsten van een opdracht uit de *PO-lijn* te bespreken. Door de leerresultaten uit de drie stromingen aan elkaar te koppelen en deze te bespreken op het niveau van het beantwoorden van de twee centrale vragen, zou het leerniscaat (zie Figuur 2) nog beter tot uiting kunnen komen.

Een substantieel deel van de innovaties die gegenereerd zijn uit de AI bijeenkomsten hebben een plek gekregen in het vernieuwde SLB curriculum (zie Tabel 12). Tegelijkertijd kan vastgesteld worden dat een deel van de innovaties uiteindelijk niet of in minder krachtige vorm dan oorspronkelijk bedacht is geïmplementeerd. De AI bijeenkomst is positief beoordeeld, er zijn door de AI aanpak bruikbare innovaties gecreëerd, waarvan een deel daadwerkelijk is geïmplementeerd en met een deel van de innovaties is een goede start gemaakt.

Samenvattend kan uit dit onderzoek worden geconcludeerd dat (1) op basis de Appreciative Inquiry aanpak bruikbare innovaties zijn gegenereerd voor de vernieuwing van het HBS SLB curriculum, (2) een substantieel deel van de oorspronkelijke innovaties is geïmplementeerd, (3) met de geïmplementeerde innovaties de beoogde inhoudelijke doelen voor het SLB curriculum tot op behoorlijk niveau worden behaald, en (4) de AI-aanpak als een waardevolle en aantrekkelijke innovatieaanpak wordt ervaren.

Bijlagen

1. *interviewschema KVO*
2. *enquête module evaluatie*
3. *enquête module evaluatie(Engels talig)*
4. *interviewschema SLB'ers*

Bijlage 1 Vragen KVO overleg (NL)

Vragen	Aanleiding tot vragen
<p>Vraag 1</p> <p>Wat is volgens de jullie (de KVO's) het doel van SLB?</p>	<p>Aanleiding vraag 1</p> <p>In het KVO-verslag van 20 september staat beschreven dat het doel van de te behandelen thema's nog onvoldoende duidelijk is.</p>
<p>Vraag 2</p> <p>a. Op welke manier dragen de opdrachten en bewijsstukken uit de PO toets (voor jullie persoonlijk) bij aan het bepalen van je studiekeuze en de invulling van je studie voortgang. (HBS geschikt? HF1 geschikt?)</p> <p>b. Hoe ervaren jullie studiegenoten dit?</p>	<p>Aanleiding vraag 2, 3 en 4</p> <p>De visie achter SLB is als ik het goed heb begrepen 'het lemniscaat'. In dit model staat de persoonlijke ontwikkeling (het naar binnen) en de branche & studie oriëntatie (het naar buiten) centraal. Dit model komt in drie stromingen tot uiting. De stroom die leidt tot de toets PO (1), de stroom voor het beantwoorden van de twee SLB-vragen en het studieadvies (2) en tot slot de peerbijeenkomsten (3). Deze stromingen dienen als uitgangspunt voor de vragen 2,3 en 4.</p>
<p>Vraag 3</p> <p>a. Op welke manier dragen de SLB gesprekken (voor jullie persoonlijk) bij aan het kunnen beantwoorden van de vragen: is HBS geschikt voor jou? Ben jij Hoofdphase 1 geschikt?</p> <p>b. Hoe ervaren jullie studiegenoten dit?</p>	
<p>Vraag 4</p> <p>a. Op welke manier dragen de peerbijeenkomsten en de PO lessen (voor jullie persoonlijk) bij aan het kunnen beantwoorden van de vragen: is HBS geschikt voor jou? Ben jij Hoofdphase 1 geschikt?</p> <p>b. Hoe ervaren jullie studiegenoten dit?</p>	
<p>Vraag 5</p> <p>Wat vinden jullie goed aan SLB zoals het nu verloopt?</p>	<p>Aanleiding vraag 5 en 6</p> <p>In het KVO-verslag van 20 september zijn de positieve en verbeterpunten beschreven. Door deze vragen nogmaals te stellen kan getoetst worden of de vervolg acties effect hebben gehad, en of er nieuwe aandachtspunten naar voren komen die mogelijk interessant zijn voor de semesterevaluatie.</p>
<p>Vraag 6</p> <p>Welke verbeteringen zijn er mogelijk?</p>	

Bijlage 2 Vragen voor module-evaluatie (NL)

Vragenlijst Module-evaluatie studiejaar 2011-2012 (FM, HHO, HTRO, Nederlandstalig)

Vragen module	Antwoordcategorie
1. Geef door middel van een cijfer op een schaal van 1 tot 10 je "overall mening" over deze module.	Cijfer 1-10
2. Wat zou jij adviseren om te behouden in deze module?	Open antwoord
3. Wat zou jij adviseren om te wijzigen in deze module?	Open antwoord
4. Geef door middel van een cijfer op een schaal van 1 tot 10 je "overall mening" over de docent(en).	Cijfer 1-10

Vragen SLB	Antwoordcategorie
Opdrachten en bewijsstukken toets PO	
5. Welke opdrachten maak je voor SLB?	Open antwoord
6. <i>Zorgen</i> deze opdrachten ervoor dat je antwoord kunt geven op de vraag: ben ik studievast genoeg om door te stromen naar Hoofdphase 1? 6a) Geef een voorbeeld waarom wel/niet.	6/7 Gesloten antwoord 6a/7a Open antwoord
7. <i>Zorgen</i> deze opdrachten er voor dat je antwoord kunt geven op de vraag: ben ik geschikt voor de HBS en het hospitality beroepenveld? 7a) Geef een voorbeeld waarom wel/niet.	
SLB gesprekken	
8. Wat voor gesprekken voer je met je SLB'er?	Open antwoord
9. <i>Zorgen</i> deze gesprekken er voor dat je antwoord kunt geven op de vraag: ben ik studievast genoeg om door te stromen naar Hoofdphase 1? 9a) Geef een voorbeeld waarom wel/niet.	9/10 Gesloten antwoord 9a/10a Open antwoord
10. <i>Zorgen</i> deze gesprekken er voor dat je antwoord kunt geven op de vraag: ben ik geschikt voor de HBS en het hospitality beroepenveld? 10a) Geef een voorbeeld waarom wel/niet.	
Lessen (Peer bijeenkomsten en PO lessen)	
11. Welke lessen volg je voor SLB?	Open antwoord
12. <i>Zorgen</i> deze lessen er voor dat je antwoord kunt geven op de vraag: ben ik studievast genoeg om door te stromen naar Hoofdphase 1? 12a) Geef een voorbeeld waarom wel/niet.	12/13 Gesloten antwoord 12a/13a Open antwoord
13. <i>Zorgen</i> deze lessen er voor dat je antwoord kunt geven op de vraag: ben ik geschikt voor de HBS en het hospitality beroepenveld? 13a) Geef een voorbeeld waarom wel/niet.	
Algemeen	
14. a) Geef door middel van een cijfer op een schaal van 1 tot 10 je "overall mening" over hoe SLB bijdraagt aan het beantwoorden van de vraag: ben ik studievast genoeg voor Hoofdphase 1? b) Geef door middel van een cijfer op een schaal van 1 tot 10 je "overall mening" over hoe SLB bijdraagt aan het beantwoorden van de vraag: ben ik geschikt voor de HBS?	Cijfer 1-10

Bijlage 3 Vragen voor module-evaluatie (ENG)

Questions	Answer
1. Please give your "overall opinion" by means of a grade (1-10) about this module.	Grade 1-10
2. What would you advise to keep within this module?	Open answer
3. What would you advise to change within this module?	Open answer
4. Please give your "overall opinion" by means of a grade (1-10) about the lecturer(s).	Grade 1-10

Questions	Answer
Study Career Counseling	
Assignments and documents Professional Development exam	
5. Which assignments do you make for the course Professional Development?	Open answer
6. Based on these assignments, <i>are you able to answer the question: I'm capable enough to go on with the next phase of my pathway (Main Phase 1)?</i> 6a) Please give an example why yes/no. 7. Based on these assignments, <i>are you able to answer the question: I'm suited for the hospitality (HBS) profession, by making these assignments?</i> 7a) Please give an example why yes/no.	6/7 Closed answer 6a/7a Open answer
Study Career Counseling conversations	
8. What kind of conversations do you have with your Study Career Counselor?	Open answer
9) Based on these conversations, <i>are you able to answer the question: I'm capable enough to go on with the next phase of my pathway Main Phase 1?</i> 9a) Please give an example why yes/no. 10) Based on these conversations, <i>are you able to answer the question: I'm suited for the hospitality (HBS) profession?</i> 10a) Please give an example why yes/no.	9/10 Closed answer 9a/10a Open answer
Lessons (Peer meetings and Professional Development lessons)	
11. Which lessons do you participate in for the module Study Career Counseling?	Open answer
12. Based on these lessons, <i>are you able to answer the question: I'm capable enough to go on with the next phase of my pathway (Main Phase 1)?</i> 12a) Please give an example why yes/no. 13. Based on these lessons, <i>are you able to answer the question: I'm suited for the hospitality (HBS) profession?</i> 13a) Please give an example why yes/no.	12/13 Closed answer 12a/13a Open answer
Algemeen	
14a) Please give your "overall opinion" by means of a grade (1-10) how Study Career Counselling contributes to answer the question: <i>I'm capable enough to go on with the next phase of my pathway (Main Phase 1)?</i> 14b) Please give your "overall opinion" by means of a grade (1-10) how Study Career Counselling contributes to answer the question: <i>I'm suited for the hospitality (HBS) profession?</i>	Grade 1-10

Bijlage 4 Vragen voor evaluatie onder SLB'ers

Vraag 1 Geef door middel van een cijfer op een schaal van 1 (laag) tot 10 (hoog) je "overall mening" over SLB en PO lijn?	cijfer
Vraag 2 Wat is volgens jou het doel van de SLB en PO lijn?	
Vraag 3 Hoe vul jij je rol binnen de SLB en PO lijn in als het gaat om de lessen, opdrachten en gesprekken?	

Vraag 4 Beoordeel op een schaal van 1 (laag) t/m 10 (hoog) in hoeverre de genoemde opdracht volgens jou bijdraagt aan het beantwoorden van de vragen voor de student: ben ik bekwaam voor hoofdfase 1, en ben ik geschikt voor het HBS beroepenveld?		
LET OP! Je vult dus voor elke opdracht 2 cijfers in.	Hoofdfase 1 geschikt	HBS geschikt
Opdracht I. Ethisch handelen		
Opdracht II. Empatisch handelen		
Opdracht III. Cultuurwaardenscan in BO bedrijf		
Opdracht IV. Jouw PO netwerk in beeld		
Opdracht V. Leren leren		
Opdracht VI. Terugblik op Branche Oriëntatie en vooruitblik op je verdere toekomst		
Bewijs van deelname aan de reken- en taaltoets		
Dagenlijst Branche Oriëntatie		
SLB contract en bewijzen van acties voortkomend uit het contract		
Gespreksverslagen SLB-gesprekken		
Geef voor het hoogste cijfer dat je gaf aan waarom je dit vindt:		
Geef voor het laagste cijfer dat je gaf aan waarom je dit vindt:		

Vraag 5 Beoordeel op een schaal van 1 (laag) t/m 10 (hoog) in hoeverre het genoemde het gesprek voor de student bijdraagt aan het beantwoorden van de vragen: ben ik bekwaam voor hoofdfase 1 en ben ik geschikt voor het HBS beroepenveld?

	Hoofdfase 1 geschikt	HBS geschikt
LET OP! Je vult dus voor elk gesprek 2 cijfers in.		
Gesprek 1. Kennismaking		
Gesprek 2. Voorlopig advies + contract		
Gesprek 3. Voorlopig advies + onderbouwing geschikt/ongeschikt		
Geef voor het hoogste cijfer aan waarom je dit vindt:		
Geef voor het laagste cijfer aan waarom je dit vindt:		

Vraag 6 Beoordeel op een schaal van 1 (laag) t/m 10 (hoog) in hoeverre de genoemde lessen voor de student bijdraagt aan het beantwoorden van de vragen: ben ik bekwaam voor hoofdfase 1 en ben ik geschikt voor het HBS beroepenveld?		
	Hoofdfase 1 geschikt	HBS geschikt
LET OP! Je vult dus voor elk contactmoment 2 cijfers in.		
PO-lessen		
Peer-bijeenkomsten		
Geef voor het hoogste cijfer aan waarom je dit vindt:		
Geef voor het laagste cijfer aan waarom je dit vindt:		

Vraag 7 Wat is er verbeterd aan de SLB en PO lijn ten opzichte van vorig jaar?	
Vraag 8 Wat moet er nog verbeterd worden?	
Vraag 9 a. Ben jij op basis van de SLB en PO lijn in staat om advies te geven aan de directeur van HBS over het studieadvies van de student in de Propedeuse? Licht je antwoord toe. Ja / Nee, want.....	
Vraag 10 Geef door middel van een cijfer op een schaal van 1 (laag) tot 10 (hoog) je "overall mening" over hoe de SLB en PO zijn voor de student bijdraagt aan het beantwoorden van de vraag: ben ik bekwaam genoeg voor Hoofdfase 1?	cijfer
Vraag 11 Geef door middel van een cijfer op een schaal van 1 (laag) tot 10 (hoog) je "overall mening" over hoe de SLB en de PO voor de student bijdraagt aan het beantwoorden van de vraag: ben ik geschikt voor HBS?	cijfer